

Retten til at blive glemt

Retten til at få fjernet personoplysninger fra søgemaskiners resultatlister

Juridisk Kandidatspeciale
Anne Mette Sand Nielsen
05.12.2018

Juridisk kandidatafhandling
Retten til at blive glemt | The right to be forgotten

Anne Mette Sand Nielsen
20136156

Vejleder:
Søren Sandfeld Jakobsen

Retsområde:
Persondataret

Aalborg Universitet
143.202 anslag

English summary

The right to be forgotten (RTBF) has been part of the European Commission's initiative for GDPR since 2012 but has attracted more attention following the European Court of Justice's (ECJ) ruling in the Google Spain case in 2014. In this case, the ECJ established that, under certain circumstances, the operator of a search engine is obliged to erase links to web pages published by third parties containing personal data. With the GDPR, a more general RTBF has been presented in Article 17(1), while at the same time containing significant restrictions in the scope of application. Under Article 17(3), the right to data protection must be balanced against the fundamental rights and reasons of public interest. The purpose of this dissertation is to investigate whether the data subject's RTBF has been strengthened with the GDPR compared to case law.

The first part reviews the central concepts and underlying considerations of data protection, including the right to privacy and personality, as well as fundamental rights. The data protection under the Charter of Fundamental Rights is briefly compared to the protection under the European Convention on Human Rights.

The second part describes the RTBF under the GDPR Article 17, including the scope of application, the notification obligation and the exemptions provision. Article 17 has been criticized, for conflicting with other provisions of the GDPR, as Article 17(3) paradoxically can provide a legal basis for continued processing in situations where personal data should be erased according to other provisions, in particular Article 5(1).

In the third part of the dissertation the Google Spain case is analyzed. The RTBF, according to case law, is compared to the right under the GDPR. The ECJ and the European Court of Human Rights (ECtHR) have different approaches to the balancing of fundamental rights, as the ECJ presents a rule of presumption, after which the right to data protection takes precedence. Through analysis of the legislative process, it is concluded that the legislator leans towards the practice of the ECtHR, where after fundamental rights are ranked equally.

In the fourth part of the dissertation, the application of the RTBF on search domains outside of the European Union is analyzed. The analysis is based on a pending case between CNIL and Google Inc that concerns the territorial scope of European data protection law. If CNIL's demand for effective protection of the data subject is acknowledged, it may lead to conflicts with third countries, such as the United States, which do not recognize the RTBF. Principles of public international law, such as the subjective territoriality principle and the passive personality principle, provide a legal basis for global erasure. At the same time, it is not desirable that less democratic regimes can use the RTBF to determine what information is to be made globally available.

In closing, consideration is given to the future application of the RTBF, and the guidelines for the balancing of considerations in Article 17(3)(a) are investigated further based on case law. The ECJ leans towards the conclusion that data protection is a "super right", whilst the relationship between fundamental rights, according to the legislature, must be determined based on a case-by-case assessment.

The conclusion of the dissertation is that the wording of the RTBF has been strengthened, as it is now established as a right rather than a principle. The relationship between Article 17(1) and (3), however, makes it difficult to clarify the scope of application. Thus, the real protection of the data subject is therefore only finally established when the ECJ has had an additional opportunity to interpret the provision. There is a difference in the legislator's and the ECJ's approach to the consideration of fundamental rights, as the ECJ applies less importance to freedom of speech and freedom of information than the legislature and the ECtHR does. The ECJ seems to apply a wide interpretation of the RTBF, including the interpretation of the territorial scope of application. The approach of GDPR Article 3 makes it possible to extend the territorial scope, including the application of the RTBF, to domains outside the EU. Hence, the data subject may obtain a qualified right to request a global erasure of personal data that relates to him or her.

Indhold

English summary.....	2
1. Præsentation af specialet	6
1.1 Indledning	6
1.2 Problemformulering.....	7
1.3 Afgrænsning.....	8
1.4 Disposition	9
1.5 Metode.....	10
1.6 Retskildemæssig værdi	11
1.6.1 Loven.....	11
1.6.2 Lovforarbejder	12
1.6.3 Retspraksis	12
1.6.4 Litteratur	13
Del I – Centrale begreber og bagvedliggende hensyn.....	14
2. Retsgrundlaget.....	14
2.1 Indledende bemærkninger: Persondatarettens bagvedliggende hensyn	14
2.2 Persondataforordningen	15
2.3 Databeskyttelsesloven.....	15
2.4 Centrale begreber i persondataretten	16
2.4.1 Personoplysninger	16
2.4.2 Behandling af personoplysninger.....	16
2.4.3 Behandlingsgrundlag	17
2.4.4 Grundlæggende principper for databehandling.....	17
2.4.5 Dataansvarlig og databehandler	18
2.5 GDPR's territoriale anvendelsesområde	19
3. Grundlæggende rettigheder	20
3.1 Retten til databeskyttelse og privatliv.....	20
3.2 Retten databeskyttelse i forhold til ytrings- og informationsfrihed.....	22
Del II – Retten til at blive glemt.....	23
4. Beskrivelse af retten til at blive glemt	23
4.1 Introduktion til glemselsretten efter GDPR	24
4.1.1 Retten til at blive glemt, jf. GDPR art. 17, stk. 1	24
4.1.2 Underretningspligten, jf. GDPR art. 17, stk. 2	27
4.1.3 Undtagelser til retten til at blive glemt, jf. GDPR art. 17, stk. 3.....	28
4.1.4 Sammenfattende om ordlyden i GDPR art. 17	30
4.2 Samspillet mellem adgang til information og glemselsretten	31
Del III – Sammenligning af glemselsretten efter praksis og forordningen	32
5. Analyse af Google Spain-sagen.....	32
5.1 Indledende bemærkninger	32
5.2 Sagens faktiske omstændigheder	32
5.3 Google Spain-sagen set i forhold til direktivet	33
5.3.1 Territorielt anvendelsesområde	33
5.3.2 Behandling	34
5.3.3 Registeransvarlig	34
5.4 Retten til at blive glemt i henhold til Google Spain	35
5.4.1 Domstolens interesseafvejning af databeskyttelse over for informationsfrihed	35

5.4.2 Formodningsreglen.....	37
5.5 Sammenfattende	39
5.6 Afvejningen af den registreredes rettigheder i lyset af Google Spain	39
6. Kommissionens forslag til GDPR art. 17.....	41
6.1 Det lovforberedende arbejde.....	41
7. Glemselsretten efter praksis sammenlignet med forordningen.....	43
7.1 Afsluttende om glemselsrettens udvikling	45
Del IV – Territorial anvendelse af retten til at blive glemt	47
8. Glemselsrettens territoriale rækkevidde	47
8.1 Google Inc. mod CNIL – Retten til at blive glemt globalt.....	47
8.2 Retspolitisk diskussion af sletning fra globale domæner.....	50
8.3 Ekstraterritorial databeskyttelse.....	53
8.4 Sammenfatning vedrørende global sletning.....	56
Del V – Perspektivering	58
9. Retten til at blive glemt over for ytringsfriheden – hvad nu?	58
10. Konklusion	61
10.1 Afsluttende bemærkninger	64
11. Litteraturliste.....	65
11.1 Lovgivning.....	65
11.2 Forarbejder	65
11.3 Retspraksis.....	65
11.4 Bøger.....	66
11.5 Artikler.....	67
11.6 Vejledninger og rapporter.....	68

1. Præsentation af specialet

1.1 Indledning

Persondataforordningen (GDPR) er under stor bevågenhed trådt i kraft 25. maj 2018 og har til formål at regulere fysiske personers ret til databeskyttelse. Med GDPR skal registrerede opnå øget kontrol over egne personoplysninger, og i den forbindelse introducerede Kommissionen ved sit forslag i 2012 en række nye rettigheder.

Behovet for at beskytte personoplysninger øges i en digital tidsalder grundet den omfattende brug af internettet, og søgemaskiners indeksering af information resulterer i, at personoplysninger ikke alene kan opbevares til evig tid, men også er lette at tilgå. Ved hjælp af Google kan internetbrugere nå et resultat, der minder om profilering,¹ og for at undgå integritetskrænkelser fremsatte Kommissionen forslag om en ret til at blive glemt. Glemselsretten indebærer, at den dataansvarlige har pligt til at slette nærmere definerede personoplysninger på den registreredes anmodning og skal forhindre, at registrerede uretmæssigt bliver forfulgt af deres fortid. Det generelle formål med forordningen er ligeledes bl.a. at give modspil til tech-giganter som Facebook og Google.

Glemselsretten var kontroversiel, da Kommissionen i 2012 fremlagde sit forslag til GDPR, men nyhedsværdien aftog, da EU-Domstolen (Domstolen) i 2014 anerkendte, at der også under databeskyttelsesdirektivet (direktivet) eksisterer en ret til at blive glemt. For begge regelsæt gør det sig gældende, at retten til at blive glemt varetager hensyn, der står i kontrast til informations- og ytringsfriheden. Søgemaskiner spiller en vigtig rolle i informationssamfundet, og et af de tungeste argumenter mod glemselsretten er derfor, at rettigheden vil udgøre en form for internetcensur. Retten til at blive glemt er ikke set behandlet i praksis før 2014, og Domstolen havde derfor ikke meget at læne sig op ad under afvejningen af de grundlæggende rettigheder. Med GDPR art. 17 introduceres mere detaljerede retningslinjer for glemselsretten, end direktivets art. 12 og 14 tilbød.

¹ Dvs. en behandling af personoplysninger, der anvender oplysningerne til at evaluere bestemte personlige forhold, jf. GDPR art. 4, nr. 4.

Hensynsafvejningen er dog ikke blevet mindre relevant, da glemselsretten efter GDPR i en række tilfælde må vige til fordel for andre interesser. Undtagelsesbestemmelsen har fået kritikere til at kalde glemselsretten for et fupnummer, da GDPR art. 17, stk. 3 gør det muligt at bevare oplysninger, der efter de grundlæggende principper ellers skulle slettes.² Spørgsmålet er derfor, om glemselsretten efter GDPR art. 17 reelt giver den registrerede en bedre beskyttelse, end det var tilfældet under direktivet.

GDPR er såvel som direktivet formuleret teknologineutralt og skal derfor fortolkes i overensstemmelse med den aktuelle virkelighed. Virkeligheden er i dag den, at personoplysninger benyttes globalt, og brugen af internettet betyder, at personoplysninger placeres steder, hvor der ikke nødvendigvis findes tilsvarende retlige værn mod integritetskrænkelser. Det er derfor afgørende, hvorvidt GDPR kan anvendes uden for EU's grænser. Den registreredes rettigheder er ikke anerkendte globalt, hvilket kan give incitament til forumshopping. For at yde en reel beskyttelse i henhold til formålsbestemmelsen og effektivt lade den registrerede blive glemt, er det derfor relevant, at personoplysninger faktisk fjernes fra internettet. Lovgiver har forsøgt at afklare de territoriale tvivlstilfælde, der opstod under direktivet, og GDPR giver bedre mulighed for ekstraterritorial anvendelse. Det udvidede anvendelsesområde suppleres af flere europæiske datatilsyns fokus på en effektiv beskyttelse, og flere tilsyn ses gå i rette med søgemaskineudbydere.

1.2 Problemformulering

På baggrund af ovenstående er afhandlingens overordnede formål at fastlægge rækkevidden af retten til at blive glemt, herunder særligt angående sletning fra søgemaskiners resultatlistes. Hensigten er at belyse den beskyttelse, GDPR art. 17 yder den registrerede set i forhold til praksis samt vurdere den mulige ekstraterritoriale anvendelse af glemselsretten.

Indledningsvist vil det skifte, der har været i reguleringsformen på området for EU-databeskyttelsesret blive omtalt, herunder hvad GDPR betyder for den registreredes beskyttelse. Afhandlingen vil redegøre for centrale begreber, relevante grundlæggende rettigheder og indholdet i GDPR art. 17, stk. 1-3.

² Blume 2018 s. 52

Analysen af glemselsretten tager udgangspunkt i Google Spain-sagen, og fokus vil særligt være på Domstolens hensynsafvejning af de grundlæggende rettigheder. Afgørelsen bliver sammenlignet med indholdet i GDPR art. 17 med det formål at fastlægge, hvilke ændringer glemselsretten har undergået. Materiale fra det lovforberedende arbejde vil blive inddraget.

Det territoriale anvendelsesområde for glemselsretten for så vidt angår sletning af personoplysninger fra søgemaskiners resultatlistor bliver ligeledes behandlet. Det sker på baggrund af aktuel praksis fra europæiske datatilsyn, ligesom principper fra folkeretten inddrages.

Afslutningsvist vil der blive reflekteret over den fremtidige hensynsafvejning mellem GDPR art. 17, stk. 1 og stk. 3, litra a.

1.3 Afgrænsning

Afhandlingens fokusområde er glemselsretten efter direktivet og GDPR art. 17. Afhandlingen omhandler desuden grundlæggende rettigheder efter EMRK og Chartret. Der fokuseres på gældende ret, dvs. primært GDPR, men direktivet inddrages i det omfang, det findes relevant. Det er tilfældet i relation til retten til at få fjernet personoplysninger fra søgemaskiners resultatlistor. Domstolen har behandlet den del af glemselsretten under Google Spain-sagen, og afgørelsen udgør en central del af afhandlingens analyse. Rækkevidden af Google Spain-sagen er materielt begrænset til at fjerne personoplysninger fra resultatlistor, og afhandlingen kommer ikke ind på en mere generel glemselsret med hjemmel i direktivet.

Analysen af det materielle anvendelsesområde for GDPR art. 17 omhandler den generelle rækkevidde men fokuserer særligt på retten til at blive glemt i et onlinemiljø. Det primære fokus i forbindelse med undtagelsesbestemmelsen i GDPR art. 17, stk. 3 vedrører afvejningen mellem data- og privatlivsbeskyttelse over for retten til ytrings- og informationsfrihed, dvs. litra a.

Efterfølgende vil bestemmelsens territoriale udstrækning blive analyseret, og her vil fokus være på retten til at få fjernet personoplysninger fra en søgemaskines resultatlistor på globale domæner. Afgrænsningen er begrundet af retspraksis, da Domstolen for nyligt er blevet

forelagt en række præjudicielle spørgsmål angående denne del af glemnelsretten. Folkeretlige principper inddrages i analysen, men det erkendes, at folkeretlige problemstillinger i relation til ekstraterritorial jurisdiktionsudvidelse overordnet er for omfattende til at blive behandlet fyldestgørende. Det er derfor alene grundlæggende overvejelser om udvalgte principper, der inddrages. Ved spørgsmål om jurisdiktion skelnes traditionelt mellem offentligretlige og privatretlige søgsmål i og uden for kontrakt. Det er udelukkende det offentlige, dvs. staters og primært datatilsyns, mulighed for at anvende europæisk databeskyttelsesret ekstraterritorialt, der behandles. Lovkonflikter medlemsstaterne imellem holdes også uden for.

Direktivet blev implementeret ved persondataloven (PDL), mens GDPR suppleres af databeskyttelsesloven (DBL). Dansk ret udgør ikke en central del af afhandlingen og inddrages alene i et begrænset omfang. Der findes desuden en ret til at blive glemt efter mediedatabaselovens § 9 og de presseetiske regler pkt. B. 8. Efter førstnævnte har den registrerede under visse omstændigheder ret til at få urigtige eller vildledende oplysninger slettet, rettet eller ajourført, og efter de presseetiske regler kan adgangen til tidligere offentliggjorte, følsomme eller private oplysninger hindres. Hverken mediedatabaseloven eller de presseetiske regler vil dog blive inddraget i denne afhandling, idet en sammenligning af disse regelsæt og GDPR art. 17 kunne være genstand for en selvstændig analyse.

1.4 Disposition

Specialet består af fem dele:

Del I redegør for centrale begreber i persondataretten og præsenterer den overordnede retlige ramme for retten til at blive glemt. Herudover analyseres persondatarettens bagvedliggende hensyn, såsom retten til databeskyttelse og privatliv samt ytrings- og informationsfriheden.

Del II beskriver retten til at blive glemt, underretningspligten og de undtagelser til sletning, GDPR art. 17 hjemler. Afsnittet indeholder en kritik af samspillet mellem GDPR art. 17, stk. 1 og 3, idet reguleringsteknikken vanskeliggør fastlæggelsen af bestemmelsens dækningsområde.

Del III udgør afhandlingens primære analyse. Først foretages en domsanalyse af Google Spain-sagen, hvor retten til at blive glemt i henhold til direktivet fastlægges. I analysen inddrages juridisk litteratur bl.a. for at rejse kritik af dommen. Herefter analyseres Kommissionens forslag til GDPR art. 17 med det formål at fastlægge referencer til praksis og beskrive glemselsrettens udvikling.

Del IV analyserer retten til et få fjernet personoplysninger fra resultatlister på globale domæner. Analysen tager udgangspunkt i en verserende sag, hvor det franske datatilsyn gør gældende, at retten til at blive glemt også omfatter domæner uden for EU. Denne del indeholder en række retspolitiske overvejelser om at udvide glemselsrettens territoriale anvendelsesområde, og principper fra folkeretten inddrages for at komme med bud på den verserende sags afgørelse.

Del V udgør afhandlingens perspektivering, hvor den fremtidige hensynsafvejning mellem retten til at blive glemt over for ytrings- og informationsfriheden overvejes. Perspektiveringen tager udgangspunkt i retspraksis, og fokusområdet er igen retten til et få fjernet personoplysninger fra søgemaskiners resultatlister.

Afhandlingen afsluttes med en samlet konklusion.

1.5 Metode

I afhandlingen analyseres glemselsrettens materielle og territoriale anvendelsesområde og for at kunne gøre det, må gældende ret indledningsvist beskrives. Til at beskrive og analysere den gældende retstilstand anvendes den retsdogmatiske metode. Retsdogmatikken har til formål at definere og systematisere almindelige regler og principper, bidrage med nye relevante perspektiver og forholde sig til hypotetiske eller faktiske konflikter.³

Over for den retsdogmatiske metode står den juridiske metode, der anvendes under konkret opgaveløsning i det praktiske liv, hvor formålet er at nå en afgørelse. Metoden kan bedst beskrives som en sammenlægning af fakta og jus, der giver et resultat.⁴ Ved den juridiske

³ Munk-Hansen 2014 s. 203

⁴ Munk-Hansen 2014 s. 190

metode anvendes samme retskilder som den retsdogmatiske metode, og den primære forskel består derfor i anvendelsens formål. Det overvejende formål med denne afhandling er at belyse gældende ret med afsæt i retspraksis og litteratur og sigter ikke på en løsning af konkrete konflikter. Den retsdogmatiske metode vil derfor danne ramme om afhandlingen, dog inddrages den juridiske metode i afsnit 8, hvor der gives et bud på udfaldet af en verserende sag.

Afhandlingen vil beskrive både forhenværende og nugældende persondataret og holde navnlig direktivet og GDPR op imod hinanden. Den komparative tilgang har dels til formål at beskrive lovgivers hensigt, dels at belyse de retspolitiske og beskyttelsesmæssige udfordringer, der ligger i persondataretten. Afhandlingen bærer særligt i afsnit 8 og 9 præg af retspolitiske overvejelser. Retspolitik indeholder hensynsafvejninger, og metodens formål er at analysere problemstillinger for dernæst at anvise mulige løsninger.⁵ Overvejelserne i afhandlingen tager afsæt i traditionelle hensyn til den registreredes retsstilling og effektive beskyttelse.

1.6 Retskildemæssig værdi

Ved den retsdogmatiske metode anvendes retskilder og fortolkningsprincipper. Afhandlingen inddrager bl.a. EU-ret, forarbejder, retspraksis og litteratur. Retskilderne har forskellig værdi, hvilket er relevant at have sig for øje ved anvendelsen.

1.6.1 Loven

Lovgivning har en særlig status i forhold til de øvrige retskilder, da loven er øverst i retskildehierarkiet. Ved lov forstås skrevne retsregler såsom Folketingets love, EU-direktiver og forordninger samt bekendtgørelser udstedt med hjemmel i lov. EU-retten er en del af gældende dansk ret og har omfattende betydning på området for databeskyttelse. Det gælder særligt nu, hvor databeskyttelse reguleres i forordningsform og ikke længere direktivform, da sidstnævnte kræver implementering. International ret udgør også en relevant retskilde, da deltagerstaterne typisk er forpligtede til at fortolke national ret i lyset af tiltrådte konventioner.

⁵ Munk-Hansen 2014 s. 107

1.6.2 Lovforarbejder

I afhandlingen inddrages lovforarbejder primært i form af Kommissionens forslag til forordning, Europa-Parlamentets ændringsforslag, materiale fra Rådets behandling af Kommissionens forslag samt Justitsministeriets betænkning om GDPR. Forarbejderne anvendes til at forklare lovgivningens formål, analysere lovgivers hensigt samt beskrive, hvordan GDPR art. 17 har forandret sig gennem lovgivningsprocessen.

Forarbejder har navnlig relevans under analyser af nyere lovgivning, da fortolkning endnu ikke kan støttes på retspraksis. I Danmark er lovgiver opmærksom på forarbejdernes betydning, hvilket smitter af på kvaliteten.⁶ Mens der i Danmark er tradition for at støtte sin fortolkning på forarbejder, er den generelle opfattelse, at forarbejder ikke tillægges vægt under Domstolens fortolkning af EU-ret. Her har opfattelsen traditionelt været, at alene lovteksten er forpligtende for borgeren, og at forarbejderne af den grund ikke bør tillægges retskildemæssig betydning. Detaljeringsgraden i eksempelvis præambler er derfor også lavere sammenlignet med danske forarbejder. En gennemgang af nyere retspraksis viser imidlertid, at Domstolen i højere grad end tidligere er villig til at inddrage forarbejderne.⁷ Kommissionens forslag til forordning mv. er derfor relevant for forståelsen af retten til at blive glemt, og forarbejder tillægges betydning i afhandlingens analyse. Retten til at blive glemt er en ny rettighed, der er bredt formuleret, og retningslinjer er nødvendige.

1.6.3 Retspraksis

I afhandlingen inddrages primært afgørelser fra Domstolen og de europæiske datatilsyn. Domme kan både have retskildemæssig værdi, hvis der er tale om en førende dom, eller hvis flere domme sammen tegner et mønster på området. En dom kan anvendes, hvis den siger noget nyt om emnet, afklarer retstilstanden eller bekræfter opfattelsen i omdiskuterede afgørelser.⁸ Retspraksis er dog altid udtryk for en stillingtagen i en konkret tvist og er baseret på en bedømmelse af sagens beviser.

⁶ Blume 2009 s. 94

⁷ Fenger 2014 s. 4

⁸ Hansen og Werlauff 2013 s. 116

Google Spain-sagen er afgjort ud fra tidligere gældende ret og den materielle rækkevidde er begrænset til navnesøgninger ved hjælp af søgemaskiner. Trods dette tillægges afgørelsen stor vægt i afhandlingen, da afgørelsen anerkender retten til at blive glemt under direktivet og giver retningslinjer for afvejningen mellem grundlæggende rettigheder. Domstolens prioritering af rettigheder under hensynsafvejningen ses ikke videreført i GDPR, og underkendelsen af formodningsreglen vil få betydning for rækkevidden af GDPR art. 17. Dommen tillægges også i retslitteraturen betydelig præjudikatværdi og har været underlagt adskillige domsanalyser. Rækkevidden er derfor velbeskrevet, og flere pointer fra litteraturen vil blive inddraget i afhandlingen.

I analysen inddrages en sag mellem Google og det franske datatilsyn, CNIL. Det har kun været muligt at finde sagsfremstillingen på fransk, hvilket har givet sproglige udfordringer under analysen. For at underbygge forståelsen af de faktiske omstændigheder, inddrages nyhedsartikler fra anerkendte internationale medier.

1.6.4 Litteratur

Litteratur udgør ikke en retskilde, da forfatteren savner legitimitet til at fastlægge gældende ret.⁹ Alligevel inddrages litteratur i afhandlingen, da retslitteratur kan anvendes til at belyse hensynsafvejninger. Juridisk litteratur medtages derfor for at give en forståelse for emnet og tjene som fortolkningsbidrag.

1.6.5 Vejledninger fra Artikel 29-gruppen

Artikel 29-gruppen er et rådgivende organ etableret med hjemmel i direktivets art. 29. Gruppen har en harmoniserende effekt mellem medlemsstaterne på området for databeskyttelse, men gruppen har ingen kompetence i forhold til afgørelser. Vejledningerne er ikke bindende men udgør indflydelsesrig soft law, der kan anvendes som fortolkningsbidrag.¹⁰

⁹ Munk-Hansen 2014 s. 346

¹⁰ Blume 2016 s. 21

Del I – Centrale begreber og bagvedliggende hensyn

2. Retsgrundlaget

2.1 Indledende bemærkninger: Persondatarettens bagvedliggende hensyn

De primære hensyn bag persondataretten er privatlivs- og personlighedshensynene, hvorefter der skal sættes grænser for spredning af oplysninger af privat karakter henholdsvis oplysninger, der kan påvirke offentlighedens opfattelse af den registrerede. Varetog persondataretten alene hensynet til privatlivet og personligheden, ville databehandling formentlig skulle forbydes. Formålet med databeskyttelse er dog ikke at forhindre behandling af personoplysninger men derimod at regulere den måde, som teknologien anvendes på.¹¹ Persondataretten tjener dermed også hensynet til informationsfriheden og tillader behandling bl.a. til gavn for den offentlige debat.

Personoplysninger beskyttes bl.a. grundet frygten for overvågning. Søgmaskiner giver mulighed for at danne ganske sigende profiler om fysiske personer, og overvågning kan medføre en ændret adfærd. Rationalet er, at overvågning skaber frygt for stigmatisering og får en normerende virkning. Afholdes personer fra at handle på en måde, som de uden overvågningen ellers ville have gjort, krænkes deres grundlæggende rettigheder. Ytringsfriheden udgør dermed også et centralt hensyn i persondataretten, og retten til at blive glemt begrænser de langsigtede virkninger ved overvågning.

De bagvedliggende hensyn er primært af ikke-økonomisk art, men sekundære hensyn af økonomisk karakter findes også, da personoplysninger netop er af økonomisk værdi i et informationssamfund. Den teknologiske udvikling giver mulighed for systematisk at behandle personoplysninger, og de forbundne risici har skabt erkendelsen af, at den almindelige beskyttelse af privatlivets fred ikke er tilstrækkelig. Kommissionen konstaterede desuden forud for GDPR, at medlemsstaternes nationale reguleringer af databeskyttelse var forskellige på en måde, der begrænsede det indre marked. Der var derfor brug for et regelsæt, der kunne

¹¹ Blume 2016 s. 29-30

harmonisere databeskyttelse i EU.¹² Det behov afspejles i ændringen af reguleringsform, da en forordning som udgangspunkt giver medlemsstaterne et mindre manøvrerum.

2.2 Persondataforordningen

Kommissionen fremsatte i januar 2012 forslag til en databeskyttelsespakke, der blev endeligt vedtaget 14. april 2016. Pakken indeholder den generelle forordning 2016/679 om beskyttelse af personoplysninger (GDPR) samt direktiv om beskyttelse af personoplysninger, som skal gælde for retshåndhævelsesområdet (retshåndhævelsesdirektivet). Formålet med GDPR er ifølge Kommissionen at styrke både den registreredes rettigheder og det indre marked. GDPR bevarer de rettigheder, der var kendt under direktivet, men øger beskyttelsen gennem tilføjelse af nye rettigheder, herunder retten til at blive glemt, retten til begrænsning af behandling og retten til dataportabilitet, jf. GDPR art. 17, 18 og 20.¹³

Med GDPR indføres bedre vilkår for håndhævelse, en ensretning af internationale dataoverførsler samt globale standarder for databeskyttelse. Direktivet blev til i 1990-1995, dvs. før internettet for alvor blev anvendt som kommunikationsmiddel. GDPR er udformet teknologineutralt og er i stand til at omfatte fremtidig teknologi. Særligt interessant ved den nye forordning er desuden det markant øgede bødeniveau. Bødeniveauet var under direktivet væsentligt lavere, og sanktionsniveauet varierede medlemsstaterne imellem. Det gav anledning til forumshopping, en tendens GDPR har til formål at modvirke gennem øget harmonisering.¹⁴ Bøder udstedes af medlemsstatens tilsynsmyndighed og kan efterfølgende indbringes for domstolene.

2.3 Databeskyttelsesloven

GDPR finder direkte anvendelse i medlemsstaterne, og behandling af personoplysninger må derfor som udgangspunkt ikke reguleres i anden dansk ret. Justitsministeriet har dog på baggrund af den manøvremargin, GDPR giver, vurderet, at DBL er nødvendig som supplement.¹⁵ DBL trådte i kraft den 25. maj 2018 og erstatter PDL, der implementerede

¹² Blume 2016 s. 34

¹³ Blume 2016 s. 90

¹⁴ Blume 2016 s. 162

¹⁵ Forslag til DBL s. 116

direktivet. DBL er i vidt omfang en videreførelse af PDL's regler,¹⁶ og afhandlingen vil ikke komme nærmere ind herpå.

2.4 Centrale begreber i persondataretten

2.4.1 Personoplysninger

GDPR definerer personoplysninger som enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person, jf. art. 4, nr. 1, og begrebet skal fortolkes bredt. Brudstykker af information, der sammenholdt kan identificere en person, udgør også personoplysninger, hvilket bl.a. er fastslået i Patrick Breyer-sagen.¹⁷ Her fandt Domstolen, at en dynamisk IP-adresse er en personoplysning, da IP-adressen gør det muligt at identificere brugeren. Det på trods af, at en tredjepart opbevarer den information eller "nøgle", der er nødvendig for at koble den registrerede til IP-adressen. GDPR finder ikke anvendelse, når der er tale om anonymiserede oplysninger, forudsat at identifikation er umulig.

GDPR skelner mellem almindelige og følsomme oplysninger samt oplysninger, der vedrører lovovertrædelser. Opdelingen har betydning for på hvilket grundlag, der lovligt kan ske behandling.

2.4.2 Behandling af personoplysninger

Behandling af personoplysninger efter GDPR omfatter enhver aktivitet, som personoplysninger gøres til genstand for, jf. GDPR art. 4, nr. 2. Både automatisk og manuel behandling er omfattet, forudsat at sidstnævnte er systematiseret, jf. GDPR art. 2, stk. 1.

Når en fysisk person behandler personoplysninger i rent personligt eller familiemæssigt øjemed, såsom aktiviteter på sociale netværk, er behandlingen ikke underlagt GDPR, jf. art. 2, stk. 2, litra c. Hvorvidt offentliggørelse på en hjemmeside er omfattet af denne undtagelse, var til prøvelse under Bodil Lindqvist-sagen.¹⁸ Domstolen fandt ikke, at behandling er undtaget, når personoplysninger via internettet gøres tilgængelige for et ubestemt antal personer. Domstolen tog desuden stilling til, hvorvidt offentliggørelse på internettet udgjorde en

¹⁶ Forslag til DBL s. 117

¹⁷ C-582/14

¹⁸ C-101/01

videregivelse til et tredjeland. Under henvisning til lovgivers formodede hensigt, fandt Domstolen ikke, at det var tilfældet. I forhold til dommens præjudikatværdi er det værd at bemærke, at afgørelsen er en af de første sager, hvor Domstolen fik lejlighed til at tage stilling til privat brug af internettet, og afgørelsen bærer præg af en pragmatisk tilgang. Det ville for Domstolen medføre uoverskuelige konsekvenser at statuere, at offentliggørelse på internettet udgør en tredjelandsoverførsel, da brug af internettet i så fald ville nødvendiggøre et selvstændigt behandlingsgrundlag og et tilstrækkeligt beskyttelsesgrundlag i alle tredjelande med adgang til den pågældende hjemmeside.

2.4.3 Behandlingsgrundlag

Forud for behandling af personoplysninger, skal den dataansvarlige sikre sig, at behandling sker på et lovligt grundlag. Behandling af almindelige personoplysninger kan kun ske i overensstemmelse med GDPR art. 6, stk. 1, litra a-f, mens behandlingshjemlen for følsomme personoplysninger følger af GDPR art. 9. Modsat art. 6 er art. 9 formuleret som et forbud mod behandling.

Søgemaskineudbydere som Google henter, kopierer og lagrer informationer fra hjemmesider på servere, for derefter at indeksere og offentliggøre oplysningerne på en resultatliste. Den behandling er tilladt i henhold til GDPR art. 6, stk. 1, litra f. Efter den behandlingshjemmel skal der foretages en afvejning mellem søgemaskinens legitime interesse i at offentliggøre oplysningerne over for den registreredes grundlæggende rettigheder. Behandling på dette grundlag giver desuden den registrerede ret til at gøre indsigelse i medfør af GDPR art. 21, stk. 1.

2.4.4 Grundlæggende principper for databehandling

Databeskyttelse kan opfattes som en forhindring i praksis, men formålet med GDPR er ikke at forbyde databehandling, men derimod at udstikke rammerne herfor. Regler om databeskyttelse kan betragtes som færdselsregler, der faciliterer behandlingen med udgangspunkt i almindelige standarder og beskyttelseshensyn,¹⁹ og GDPR indeholder i art. 5 en række grundlæggende principper, der skal iagttages. Principperne afspejles i GDPR's øvrige bestemmelser og udgør vigtige fortolkningsbidrag.

¹⁹ Docksey 2016 s. 199

Behandling skal ske lovligt, rimeligt og på en gennemsigtig måde, jf. GDPR art. 5, stk. 1 litra a. Princippet om lovlighed er afspejlet i GDPR art. 6, 9 og 10, mens princippet om gennemsigtighed bl.a. ses i GDPR art. 13 og 14 vedrørende oplysning og indsigt til den registrerede. Indsamling af data må kun ske til udtrykkeligt angivne og legitime formål og må ikke viderebehandles på en måde, der er uforenelig hermed, jf. GDPR art. 5, stk. 1, litra b. Der må efter princippet om dataminimering kun indsamles den mængde data, der er tilstrækkelig, relevant og nødvendig set i forhold til formålet, jf. GDPR art. 5, stk. 1, litra c.

Personoplysningerne skal være korrekte og ajourførte, og der skal tages ethvert rimeligt skridt for at sikre, at urigtige oplysninger straks slettes eller berigtiges, jf. GDPR art. 5, stk. 1, litra d. Identifikation af de registrerede må ikke være muligt i et længere tidsrum end nødvendigt, jf. princippet om opbevaringsbegrænsning i GDPR art. 5, stk. 1, litra e. GDPR art. 5, stk. 1, litra d og e er særligt relevante for forståelsen af GDPR art. 17, da glemselsretten supplerer litra d og e og er motiveret af, at oplysninger som følge af moderne informationsteknologi ikke forsvinder af sig selv.

Behandlingen skal tilrettelægges på en måde, der sikrer tilstrækkelig sikkerhed og beskyttelse mod bl.a. uautoriseret eller ulovlig behandling samt mod hændeligt tab, tilintetgørelse eller beskadigelse, jf. GDPR art. 5, stk. 1, litra f. Princippet om integritet og fortrolighed ses bl.a. varetaget i GDPR art. 25, hvorefter databeskyttelse skal sikres gennem design og standardindstillinger.

2.4.5 Dataansvarlig og databehandler

Den dataansvarlige er den centrale aktør efter GDPR, og den registreredes rettigheder modsvares af et ansvar for den dataansvarlige. Den, der alene eller sammen med andre, afgør formål og hjælpemidler til behandling af personoplysninger, betegnes som dataansvarlig, jf. GDPR art. 4, nr. 7. Er formål og hjælpemidler defineret mellem to parter i fællesskab, betragtes de som fælles dataansvarlige, jf. GDPR art. 26. Den dataansvarlige kan både være en fysisk eller juridisk person, en offentlig myndighed, en institution eller et andet organ.

En databehandler er en juridisk eller fysisk person, der behandler personoplysninger på vegne af den dataansvarlige, jf. GDPR art. 4, nr. 8. Det er relevant at fastslå, om en aktør er

dataansvarlig eller databehandler, da det fulde ansvar over for den registrerede som hovedregel forbliver ved den dataansvarlige. Som noget nyt gælder betingelserne angående det territoriale anvendelsesområde også for databehandlere, jf. GDPR art. 3. Databehandleren spiller generelt en større rolle i forordningen sammenlignet med direktivet, og forpligtelserne skyldes, at behandling ofte foretages hos databehandlere.

2.5 GDPR's territoriale anvendelsesområde

GDPR finder anvendelse på behandling af personoplysninger, der udføres for en dataansvarlig eller databehandler, der er etableret i EU, jf. GDPR art. 3, stk. 1. Behandles personoplysninger om registrerede i EU af en dataansvarlig eller databehandler, der ikke er etableret i EU, finder GDPR anvendelse, hvis behandlingsaktiviteterne vedrører udbud af varer eller tjenesteydelser til registrerede i EU, eller hvis behandlingen vedrører overvågning af registreredes adfærd i EU, jf. art. 3, stk. 2, litra a og b. Legaldefinitionerne i GDPR art. 4, nr. 16 og 17 bidrager til fortolkningen af art. 3.

Det er behandlingsaktiviteternes virkning, der er afgørende for, hvorvidt GDPR finder anvendelse, og anvendelsesområdet udstrækkes i to situationer under GDPR art. 3, stk. 2. Det er endnu ikke afklaret, hvorvidt stk. 2 er i overensstemmelse med de almindelige principper i international ret, da bestemmelsen forudsætter, at GDPR håndhæves ud over EU's grænser. Tilgangen kan generelt beskrives som en *targeting* approach og indebærer, at databeskyttelse efter GDPR udløses, hvis der er en tilstrækkelig sammenhæng mellem EU og den pågældende behandlingsaktivitet.²⁰ I præambel nr. 23 gives en række faktorer, der kan indgå i vurderingen af, hvorvidt der er en sådan sammenhæng, herunder om der benyttes et sprog eller en valuta, der almindeligvis anvendes i en eller flere medlemsstater. Det er ifølge præambel nr. 23 nødvendigt for beskyttelsen af fysiske personer, at GDPR kan finde anvendelse ekstraterritorialt, og opbygningen af art. 3 er et forsøg på at løse de jurisdiktionsmæssige udfordringer, internettet medfører. Netop manglende jurisdiktion i forhold til tredjelande har været et problem under direktivet.²¹

²⁰ De Hert og Czerniawski 2016 s. 238

²¹ De Hert og Czerniawski 2016 s. 230

3. Grundlæggende rettigheder

Persondataret er en relativt ny regulering, og behovet udspringer af informationsteknologien. Retten til databeskyttelse er blevet en grundlæggende frihedsret og skal fortolkes i sammenhæng med øvrige rettigheder såsom retten til privatliv, ytringsfrihed og informationsfrihed, jf. præambel nr. 4 i GDPR.

Databeskyttelse beskrives som en *ideel informationsrettighed*, der kendetegnes ved at være begrundet i hensyn til privatlivs- eller personlighedsbeskyttelsen. Hensynet til privatliv omhandler retten til at være i fred og har til formål at værne om den personlige integritet; et begreb der er svært at definere. Mads Bryde Andersen inddrager transparenhensynet som vejledning, og ifølge ham består integritetshensynet i at blive ladet i fred, når man *regner* med at være i fred.²² Personlighedshensynet har til formål at sikre, at fysiske personer selv kan definere det billede, der vises af dem i det offentlige rum.²³

Mens ytringsfrihed og retten til privatliv betegnes som klassiske rettigheder, er retten til databeskyttelse og informationsfrihed nye og moderne rettigheder, der er udviklet med udgangspunkt i de eksisterende. De klassiske rettigheder er i EMRK formuleret negativt og indeholder et forbud mod statslig indblanding samt givne kriterier, der trods forbuddet kan legitimere indgreb. Retten til databeskyttelse består ikke af forbud men er formuleret som en positiv rettighed. Både GDPR og Chartret fastlægger retningslinjer for, hvordan legitime indgreb i retten til databeskyttelse skal foretages.²⁴ De grundlæggende rettigheder er ikke absolutte. Rettighederne må vejes op imod hinanden for at legitimere indgreb, og det skal vurderes konkret, hvilket hensyn, der vejer tungest.

3.1 Retten til databeskyttelse og privatliv

Europarådets Konvention om beskyttelse af det enkelte menneske i forbindelse med automatisk databehandling (Konvention 108) er det første bindende, internationale instrument, der udtrykkeligt regulerer databeskyttelse. Konvention 108 er fra 1981 og fastslår en række grundlæggende databeskyttelsesretlige principper og videreudvikler retten

²² Andersen 2010 s. 167

²³ Udsen 2009 s. 67f.

²⁴ Docksey 2016 s. 195-196

til privatliv i EMRK. Formålet er at beskytte mod misbrug samt regulere grænseoverskridende udveksling af personoplysninger.

Hverken Europarådet eller andre var bekendt med elektronisk databehandling og det relaterede beskyttelsesbehov på tidspunktet for udformningen af EMRK.²⁵ EMRK indeholder derfor ikke en selvstændig bestemmelse, der beskytter personoplysninger. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har imidlertid fortolket retten til privatliv til at omfatte databeskyttelse i de tilfælde, hvor behandling af personoplysninger gør indgreb i privatlivets fred. EMRK art. 8 har følgende ordlyd:

"1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

2. Ingen offentlig myndighed kan gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, undtagen for så vidt det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed."

Databeskyttelse efter EMRK tager sit udgangspunkt i retten til privatliv og er blevet videreudviklet med henblik på at beskytte privatlivet i et informationssamfund.²⁶ EMD anlægger en bred fortolkning af begrebet privatliv, men kernen er fortsat den intime privatsfære. Personoplysninger skal derfor falde inden for den private sfære, før EMRK yder beskyttelse.

Udover Konvention 108 og EMRK er databeskyttelse reguleret i EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder. Chartret har separate bestemmelser for privat- og familieliv henholdsvis beskyttelsen af personoplysninger. Beskyttelsen af personoplysninger findes i Chartrets art. 8, der lyder således:

"1. Enhver har ret til beskyttelse af personoplysninger, der vedrører ham/hende.

²⁵ Blume 2016 s. 32

²⁶ Docksey 2016 s. 197

2. Disse oplysninger skal behandles rimeligt, til udtrykkeligt angivne formål og på grundlag af de berørte personers samtykke eller på et andet berettiget ved lov fastsat grundlag. Enhver har ret til adgang til indsamlede oplysninger, der vedrører ham/hende, og til berigtigelse heraf.

3. Overholdelsen af disse regler er underlagt en uafhængig myndigheds kontrol."

Selvom EMRK art. 8 er blevet fortolket til at omfatte databeskyttelse, er anvendelsesområdet ikke identisk med Chartrets art. 8. Sidstnævnte har til formål at beskytte privatlivet i den digitale tidsalder og kan anvendes i situationer, hvor EMRK ikke finder anvendelse, da Chartret ikke stiller krav om, at oplysningerne skal vedrøre den private sfære. Behandling af personoplysninger udgør ikke nødvendigvis et indgreb i privatlivets fred, hvorfor EMRK art. 8 har et mere snævert anvendelsesområde. Afvigelserne i bestemmelsernes anvendelsesområde kan medføre, at EMD og Domstolen når til forskellige resultater, når de grundlæggende rettigheder skal balanceres. Forholdet mellem Chartret og EMRK reguleres i Chartrets art. 52, stk. 3, hvoraf det bl.a. fremgår, at EU-retten kan yde en bredere beskyttelse af individet end EMRK.

Rækkevidden for retten til privatliv og beskyttelse af personoplysninger var til prøvelse under Digital Rights Ireland.²⁷ Domstolen fandt, at logning udgjorde et indgreb i de to grundlæggende rettigheder, der ikke kunne legitimeres ved at tjene formål af almen interesse. Domstolen erklærede logningsdirektivet ugyldigt som følge af, at direktivet ikke opstillede tilstrækkelige begrænsninger for behandling af personoplysninger, og indgrebet var derfor ikke proportionelt. Afgørelsen viser, at Domstolen tillægger persondatabeskyttelse særligt vægt, når de modstående hensyn ikke er tilstrækkeligt afgrænsede.

3.2 Retten databeskyttelse i forhold til ytrings- og informationsfrihed

Retten til ytringsfrihed beskyttes i EMRK art. 10 og Chartrets art. 11. Databeskyttelse og retten til privatliv angår lukkethed, mens ytrings- og informationsfrihed kræver åbenhed. Ytrings- og informationsfrihed er begrundet i hensynet til demokratiet, og databeskyttelse har ikke til formål at underminere andre grundlæggende rettigheder. Hverken GDPR eller Domstolen giver dog klare retningslinjer for, hvad der skal lægges vægt på under afvejningen,

²⁷ C-293/12 og C-594/12

og det er derfor i høj grad op til de nationale domstole og datatilsyn at fastlægge. Ytrings- og informationsfrihed har en central placering i samfundet, og der skal som udgangspunkt meget til, før rettighederne tilsidesættes. Har oplysningerne dog ingen eller kun ringe relevans for den offentlige debat, bør informationshensynet fortolkes indskrænkende, jf. Von Hannover V Germany nr. (1).²⁸

Konflikten mellem de grundlæggende frihedsrettigheder eksemplificeres ved retten til at blive glemt, der består af en afvejning mellem afsenderens ret til ytringsfrihed og offentlighedens ret til information over for individets ret til digital privatlivsbeskyttelse. Problemstillingen intensiveres med søgemaskiner, hvor det via indeksering er muligt at systematisere og offentliggøre personoplysninger i et ubegrænset tidsrum. Oplysninger forsvinder ikke af sig selv, og forholdet mellem de grundlæggende rettigheder må derfor bedømmes konkret.

Del II – Retten til at blive glemt

4. Beskrivelse af retten til at blive glemt

Retten til at blive glemt har et vist overlap med retten til forglemmelse. Sidstnævnte vedrører muligheden for at kontrollere fremstillingen af ens person i det offentlige rum, og bag rettigheden ligger privatlivs- og personlighedshensynet. Ens for begge rettigheder er, at de vedrører oplysninger, der er sandfærdige og ikke ærekrænkende. Retten til forglemmelse er ikke klart defineret, men vedrører hovedsageligt strafferetlige oplysninger. Afhandlingen vil ikke komme yderligere ind på retten til forglemmelse og dens afgrænsning.

GDPR introducerer i art. 17 retten til at blive glemt, der giver den registrerede ret til at anmode om at få personoplysninger om sig selv slettet. Retten til at blive glemt er motiveret af, at det med moderne informationsteknologi er muligt at opbevare og tilgængeliggøre personoplysninger tidsubegrænset. Registrerede må i mange tilfælde affinde sig med, at deres personoplysninger ikke automatisk forsvinder og endda er lette at tilgå.

²⁸ App. no. 59320/00 præmis 66

Forpligtelsen for den dataansvarlige efter art. 17 opstår, når den registrerede anmoder om sletning. Den dataansvarlige skal dog til hver en tid og uafhængigt af, om den registrerede anmoder herom, kunne påvise, at principperne i GDPR art. 5, stk. 1 overholdes, jf. art. 5, stk. 2 om ansvarlighed. Retten til at blive glemt efter art. 17 supplerer art. 5, men er dog ikke parallel med princippet om tidsbegrænsning. Glemselsretten er ikke som art. 5 generelt anvendelig og omfatter alene de i art. 17, stk. 1 nævnte situationer.²⁹

4.1 Introduktion til glemselsretten efter GDPR

Den registreredes ret til berigtigelse, sletning og blokering blev under direktivet reguleret samlet i art. 12. Et af formålene med GDPR er at styrke den registreredes rettigheder, og som led heri reguleres de omtalte rettigheder nu individuelt i henholdsvis GDPR art. 16, 17 og 18. Ifølge Kommissionen uddyber GDPR retten til at blive glemt, da art. 17 fastsætter betingelserne for retten til sletning, den dataansvarliges pligt til underretning samt undtagelser til glemselsretten.³⁰

Retten til at blive glemt omfatter både personoplysninger af faktuel og vurderende karakter. GDPR tager ikke hensyn til opdelingen, og vurderingen af, hvorvidt oplysninger skal slettes, er baseret på behandlingsomstændigheder og til dels den registreredes karakter. Enhver har som udgangspunkt ret til at blive glemt, men ifølge præambel nr. 65 er glemselsretten særligt relevant, når den registrerede har givet sit samtykke til behandling som barn. Præambelen må forstås sådan, at beskyttelseshensynet er højere, når der er tale om børn, der risikerer at give samtykke uden at have forstået de risici, der er forbundet med databehandling særligt på internettet. Retten til at blive glemt aktiveres på den registreredes anmodning, og ifølge Peter Blume er den tydeligste ændring med art. 17 netop, at den registrerede har fået ret til at fremsætte anmodning om sletning.³¹

4.1.1 Retten til at blive glemt, jf. GDPR art. 17, stk. 1

GDPR art. 17, stk. 1 har følgende ordlyd:

²⁹ Blume 2017 s. 108

³⁰ Forslag til GDPR

³¹ Blume 2016 s. 99-101

"Den registrerede har ret til at få personoplysninger om sig selv slettet af den dataansvarlige uden unødigt forsinkelse, og den dataansvarlige har pligt til at slette personoplysninger uden unødigt forsinkelse, hvis et af følgende forhold gør sig gældende:

- a) Personoplysningerne er ikke længere nødvendige til at opfylde de formål, hvortil de blev indsamlet eller på anden vis behandlet.*

Litra a skal ses i sammenhæng med GDPR art. 5, stk. 1, litra e om opbevaringsbegrænsning. Hvor der tidligere var tale om et princip rettet mod den dataansvarlige, er den registrerede nu beskyttet af en rettighed. Litra a forventes at få et selvstændigt anvendelsesområde i de situationer, hvor den registrerede ønsker at få sine oplysninger slettet tidligere end udløbet af en generel slettefrist fastsat af den dataansvarlige efter art. 5.³²

- b) Den registrerede trækker det samtykke, der er grundlaget for behandlingen, jf. artikel 6, stk. 1, litra a), eller artikel 9, stk. 2, litra a), tilbage, og der er ikke et andet retsgrundlag for behandlingen.*

Det er muligt for den registrerede at trække sit samtykke tilbage når som helst og uden begrundelse, jf. GDPR art. 7, stk. 3. GDPR art. 17, stk. 1, litra b må forstås således, at behandling kan fortsætte på baggrund af en anden behandlingshjemmel, efter at et samtykke er blevet trukket tilbage. Litra b uddyber derved konsekvenserne af, at den registrerede tilbagetrækker sit samtykke efter art. 7, stk. 3.

- c) Den registrerede gør indsigelse mod behandlingen i henhold til artikel 21, stk. 1, og der foreligger ikke legitime grunde til behandlingen, som går forud for indsigelsen, eller den registrerede gør indsigelse mod behandlingen i medfør af artikel 21, stk. 2.*

Den registrerede har ret til at gøre indsigelse mod behandling af personoplysninger, der er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse eller af hensyn til den dataansvarlige eller tredjemands legitime interesse, jf. GDPR art. 21, stk. 1, 1. pkt. Indsigelsesretten er ikke generel, da den registrerede kun har indsigelsesret over for almindelige personoplysninger, der behandles i medfør af GDPR art. 6, stk. 1, litra e og f. Gør

³² Betænkning nr. 1565 afsnit 4.7.3

den registrerede brug af indsigelsesretten, må den dataansvarlige ikke længere behandle personoplysningerne, medmindre den dataansvarlige kan påvise legitime grunde, der går forud for den registreredes interesser, jf. art. 21, stk. 1, 2. pkt. Er det ikke muligt for den dataansvarlige at påvise sådanne grunde, har den dataansvarlige pligt til at slette oplysningerne uden unødigt forsinkelse, jf. art. 17, stk. 1, litra c. GDPR art. 17 uddyber dermed virkningen af, at den registrerede gør gyldig indsigelse efter art. 21, stk. 1.

Det overordnede hensyn i art. 17 er at modvirke, at en registreret bliver uretmæssigt forfulgt af sin fortid, mens art. 21 statuerer en ret til at gøre indsigelse mod behandling af personoplysninger i bestemte situationer. Det antages, at art. 17 vil få selvstændig betydning i onlinemiljøet, herunder særligt i forbindelse med sletning fra offentligt tilgængelige resultatlistor. I den sammenhæng forventes art. 21 at få et selvstændigt anvendelsesområde relateret til søgemaskinens forudgående indeksbehandling.

d) Personoplysningerne er blevet behandlet ulovligt.

GDPR art. 17, stk. 1, litra d skal ses i sammenhæng med GDPR art. 5 og 6, 9 eller 10, da behandling af personoplysninger kun er lovlig, hvis der foreligger en behandlingshjemmel, og behandlingen i øvrigt er i overensstemmelse med de grundlæggende principper. Er behandlingen ikke lovlig, er den dataansvarlige forpligtet til at slette oplysningerne uanset om den registrerede anmoder herom eller ej.³³

e) Personoplysningerne skal slettes for at overholde en retlig forpligtelse i EU-retten eller medlemsstaternes nationale ret, som den dataansvarlige er underlagt.

Den dataansvarlige er efter litra e forpligtet til at slette personoplysninger, hvis det følger af EU-ret eller national lovgivning. Det gælder uafhængigt af, om den registrerede har fremsat anmodning. Under Rådets behandling blev det påpeget af flere delegationer, herunder den danske, at det er en speciel juridisk konstruktion, at lade EU-retlige forpligtelser begrænses via en reference til national ret.³⁴

³³ Betænkning nr. 1565 afsnit 4.7.3

³⁴ Forberedelse af en generel indstilling kapitel III, s. 40

f) Personoplysningerne er blevet indsamlet i forbindelse med udbud af informationssamfundstjenester som omhandlet i artikel 8, stk. 1.”

GDPR art. 8, stk. 1 omhandler behandling af personoplysninger på baggrund af samtykke i forbindelse med udbud af informationssamfundstjenester direkte til børn. Efter art. 8 er behandlingen kun lovlig, hvis barnet er mindst 16 år (i Danmark 13 år³⁵) eller hvis forældremyndighedsindehaveren har givet eller godkendt samtykket. GDPR art. 17, litra f skal supplere litra b i de situationer, hvor en forældremyndighedsindehaver har givet samtykke på vegne af et barn, og hvor den registrerede nu ønsker at gøre brug af retten til sletning. Retten kan udøves, også selvom den registrerede ikke længere er et barn.³⁶

4.1.2 Underretningspligten, jf. GDPR art. 17, stk. 2

Retten til at blive glemt er motiveret af, at moderne informationsteknologi gør det muligt at opbevare og tilgængeliggøre personoplysninger ubegrænset. For at retten til at blive glemt ikke bliver illusorisk, udvides den registreredes ret til sletning i onlinemiljøet, jf. GDPR præambel nr. 66. En dataansvarlig, der har offentliggjort personoplysninger, har pligt til at underrette andre dataansvarlige, der behandler disse oplysninger. Underretningen skal ske under hensyntagen til tilgængelig teknologi og med henblik på at slette links, kopier og øvrige gengivelser, jf. præambel nr. 66. Retten til at blive glemt i Google Spain-sagen omfattede alene links, og art. 17 yder derfor en bredere beskyttelse. Underretningspligten er ressourcekrævende og derfor kontroversiel, men den teknologiske udvikling og omfanget af den digitale kommunikation gør udvidelsen nødvendig.³⁷

Formålet med underretningen er at informere om, at den registrerede ønsker de pågældende oplysninger samt links, gengivelser eller kopier slettet. Bestemmelsen regulerer ikke, hvornår underretningen skal foretages, men det antages, at underretningen skal ske inden for rimelig tid.³⁸ Den dataansvarlige har ikke pligt til at foretage underretning, hvis det er umuligt eller

³⁵ Dbl § 6

³⁶ Betænkning nr. 1565 afsnit 4.7.3

³⁷ Blume 2016 s. 101

³⁸ Betænkning nr. 1565 afsnit 4.7.3

uforholdsmæssigt vanskeligt. At pligten til underretning kan fraviges, var særligt den danske delegation fortaler for under behandlingen af en generel indstilling i Rådet.³⁹

Modtageren af underretningen bliver ikke efter art. 17, stk. 2 forpligtet til at slette personoplysningerne om den registrerede. Det følger dog af princippet om opbevaringsbegrænsning i GDPR art. 5, stk. 1 litra e, at oplysninger, der ikke længere er nødvendige, skal slettes. Modtageren er derfor forpligtet til at vurdere, hvorvidt behandlingen fortsat er lovlig efter art. 5, stk. 1, jf. art. 5, stk. 2.

Underretningspligten suppleres desuden af GDPR art. 19, der vedrører underretningspligt i forbindelse med berigtigelse eller sletning af personoplysninger eller begrænsning af behandling. Efter art. 19 skal den dataansvarlige underrette hver modtager af personoplysningerne, medmindre det er umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt.

4.1.3 Undtagelser til retten til at blive glemt, jf. GDPR art. 17, stk. 3

Den registrerede har ikke ret til at få sine oplysninger slettet i det omfang, en af undtagelserne i art. 17, stk. 3, litra a-e finder anvendelse. Den dataansvarlige har i så fald heller ikke pligt til at foretage underretning til øvrige dataansvarlige.

Retten til at blive glemt finder ikke anvendelse, hvis behandling er nødvendig:

a) for at udøve retten til ytrings- og informationsfrihed

Et af de væsentligste modhensyn til retten til at blive glemt er netop de grundlæggende rettigheder, herunder ytrings- og informationsfriheden. Slettede oplysninger kan hverken bidrage til oplysning eller samfundsdebatten, og det må derfor afgøres ud fra en konkret vurdering, hvilket hensyn, der vejer tungest. Der overlades et skøn til den dataansvarlige, men det antages, at hensynet til informationsfriheden sjældent kan tilsidesættes. Det baseres på den betydning, informationsfriheden traditionelt er blevet tillagt i national og EU-retlig praksis,⁴⁰ ligesom det fremgår af præambel nr. 4, at GDPR overholder grundlæggende rettigheder som ytrings- og informationsfriheden.

³⁹ Forberedelse af en generel indstilling kapitel III, s. 44

⁴⁰ Blume 2016 s. 102

Under Rådets forberedelse af en generel indstilling til GDPR mente flere delegationer, at undtagelsen i litra a burde udvides til ligeledes at omfatte individer, såsom bloggere, når de anvender deres ytringsfrihed.⁴¹ Hensynet til ytringsfrihed bør efter forslaget ikke kun være tungtvejende, når massemedier behandler personoplysninger. Herudover blev anvendelsesområdet for art. 17, stk. 1 yderligere søgt begrænset, da Frankrig foreslog endnu et punkt med ordlyden "*af hensyn til en generel offentlig interesse i at opnå adgang til den pågældende information*".⁴² Denne tilføjelse (der dog ikke er medtaget) må ses som et ønske om en særskilt beskyttelse af informationsfriheden.

b) for at overholde en retlig forpligtelse, for udførelsen af en opgave i samfundets interesse eller henhører under offentlig myndighedsudøvelse

Med litra b fastlægges det, at art. 17 ikke indeholder en selvstændig ret til at blive glemt i den offentlige sektor. Offentlige myndigheder har behov for at kunne dokumentere grundlaget for en afgørelse, og der bør som alternativ til sletning tilføjes et notat angående de urigtige eller vildledende oplysninger.⁴³

c) af hensyn til samfundsinteresser på folkesundhedsområdet

Hensynet i litra c minder om litra b, da rummet for udnyttelse af glemselsretten på sundhedsområdet ligeledes er begrænset. Helbredsoplysninger vil i mange tilfælde spille en afgørende rolle ved forebyggelsen af sygdomme i befolkningen, og hensynet til folkesundheden vil derfor ofte veje tungere end hensynet til den registrerede.

d) til arkivformål, til videnskabelige eller historiske forskningsformål eller til statistiske formål

⁴¹ Forberedelse af en generel indstilling kapitel III, s. 40

⁴² Forberedelse af en generel indstilling kapitel III, s. 40, min oversættelse

⁴³ Betænkning nr. 1565 afsnit 4.7.3

Litra d fastslår, at hensynet til forskning og statistik i visse tilfælde vejer tungere end hensynet til den registrerede. Bestemmelsens beskyttelseshensyn er arkivvæsenet og den kulturarv, der skal efterlades.⁴⁴

e) for at retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares

Litra e skal ses i sammenhæng med GDPR art. 9, stk. 2, litra f, der giver hjemmel til behandling af oplysninger relateret til retskrav. Behandling er tilladt både i forbindelse med en retssag, administrativ og udenretslig procedure, jf. præambel nr. 52. Undtagelsen i litra e kan påberåbes af både offentlige og private dataansvarlige, men bestemmelsen indikerer ligesom litra b og c, at muligheden for at blive glemt er snæver inden for den offentlige sektor.

4.1.4 Sammenfattende om ordlyden i GDPR art. 17

Overordnet set er art. 17 en videreførelse af gældende ret. Ordlyden i stk. 1 omfatter materielt mere, end hvad der hidtil har været hjemlet som en rettighed. Den tredjemandsforpligtelse, der pålægges ved underretning, er også en udvidelse af den registreredes beskyttelse.

Forordningen skal særligt være et modsvar til den behandling af personoplysninger, tech-giganter som Google og Facebook foretager. Retten til at blive glemt forventes derfor primært at blive anvendelig i onlinemiljøet, da globaliseringen og den teknologiske udvikling fordrer et særligt beskyttelseshensyn her. Omvendt forventes glemselsretten ikke at få særlig betydning i den offentlige sektor. Behandling af personoplysninger i den offentlige sektor varetager andre hensyn, såsom dokumentationskrav, og forvaltningen skal have mulighed for at indsamle, registrere, anvende og videregive personoplysninger som en del af sagsbehandlingen.

Reguleringsteknikken i art. 17 er blevet kritiseret, da de behandlingssituationer, der nævnes i stk. 1, generelt også er genstand for sletning efter andre bestemmelser i GDPR.⁴⁵ Med stk. 3 gives den dataansvarlige hjemmel til fortsat at behandle oplysninger, der ellers skulle slettes efter andre bestemmelser i GDPR.⁴⁶

⁴⁴ Blume 2016 s. 103

⁴⁵ Blume 2017 s. 109

⁴⁶ Blume 2018 s. 52

4.2 Samspillet mellem adgang til information og glemselsretten

Ifølge Kommissionen er det afgørende, at glemselsretten ikke anvendes til at gøre prominente personer mere prominente, eller lade kriminelle personer fremstå mindre kriminelle.⁴⁷ Det vil ligeledes svække informationsfriheden og væsentligt forringe mediernes mulighed for research om fysiske personer, hvis den registrerede får mulighed for at manipulere virkeligheden.

Google offentliggør i sin rapport om gennemsigtighed en oversigt over, hvor mange anmodninger om fjernelse af søgninger under europæisk lov om beskyttelse af personlige oplysninger, Google modtager. Google oplever et stigende antal henvendelser fra privatpersoner, der ønsker personoplysninger fjernet.⁴⁸ De oplysninger, der fjernes, er links til personoplysninger på resultatlistor ved søgning på den registreredes navn. Google fjerner oplysningerne fra de søgedomæner, der er underlagt EU-ret, og ved hjælp af geoblokering forsøger Google at hindre adgang til web-adressen fra den medlemsstat, som anmoderen er fra. Anmoder en fysisk person bosat i Danmark om at få oplysninger slettet fra resultatlisten, vil brugere, der befinder sig i Danmark, ikke kunne tilgå web-adressen, i det omfang anmodningen imødekommes. Omvendt kan brugere uden for Danmark tilgå oplysningerne, forudsat at de anvender et ikke-europæisk Google Søgning-domæne.⁴⁹

Retten til at blive glemt kombineret med GDPR's sanktionsniveau skaber bekymring om, at private aktører af frygt for bøder vil slette flere oplysninger, end det reelt er påkrævet efter art. 17. Bekymringen tilbagevises delvist af, at Google har iværksat grundige procedurer for, hvordan anmodninger om sletning skal varetages.⁵⁰ Google imødekommer tilsyneladende ikke anmodninger, hvis den registreredes hensyn kan varetages på anden vis, eller hvis siden indeholder oplysninger, der er af offentlig interesse, herunder hvis oplysningerne vedrører anmoderens professionelle liv, varetagelse af et politisk embede, en forbrydelse eller er af journalistisk karakter. Trods Googles interne procedurer er det kritisabelt, at afvejningen af grundlæggende rettigheder foretages af private søgemaskineudbydere, fremfor at

⁴⁷ Kommissionens Factsheet vedr. C-131/12

⁴⁸ Google Transparency Report

⁴⁹ Google Transparency Report

⁵⁰ Jakobsen og Schaumburg-Müller 2015 s. 181

vurderingen sker under åbenhed og efter transparente retningslinjer ved et tilsyn eller en domstol.

Del III – Sammenligning af glemselsretten efter praksis og forordningen

5. Analyse af Google Spain-sagen

5.1 Indledende bemærkninger

Internettet indeholder store mængder information, og søgemaskiner gør oplysninger tilgængelige gennem systematisering og filtrering. Behandlingsformen udfordrer hensynet til privatliv og databeskyttelse, da der gennem søgemaskiner skabes let adgang til offentliggjorte oplysninger, herunder personoplysninger af følsom karakter.

Direktivet og dets forarbejder berører ikke retten til at blive glemt særskilt, og glemselsretten skulle derfor udledes af direktivets principper. Google Spain-sagen er afgjort på baggrund af direktivet og henviser ikke til gældende ret, som ellers er afhandlingens fokusområde. Præmisserne findes trods dette at have relevans for fortolkningen af den nugældende glemselsret, bl.a. fordi GDPR viderefører muligheden for at få personoplysninger fjernet fra søgemaskiners resultatlister efter en konkret hensynsafvejning.

5.2 Sagens faktiske omstændigheder

Sagen omhandler Mario Costeja González, en spansk statsborger, der tilbage i 1998 var involveret i en tvangsauktion over fast ejendom som følge af gæld til den sociale sikringsordning. Oplysningerne om tvangsauktionen var tilgængelige på internettet og var hverken forkerte eller offentliggjort ulovligt. Spørgsmålet var derfor, hvorvidt oplysningerne var relevante, forældede og uproportionalt skadelige.

González indgav en klage til det spanske datatilsyn AEPD, hvori han anmodede om, at avisen La Vanguardia blev pålagt at fjerne eller ændre to sider fra 1998, så hans personoplysninger ikke længere fremgik. Yderligere anmodede han om, at Google Spain eller moderselskabet

Google Inc. blev pålagt at fjerne eller skjule personoplysninger om ham, så oplysninger om tvangsauktionen ikke indgik i søgeresultaterne eller linket til avisen.

AEPD afviste klagen angående avisen, da offentliggørelsen var retligt begrundet i en ordre fra Arbejds- og Socialministeriet. For så vidt angik klagen over Google Spain og Inc. gav AEPD González medhold. AEPD fastslog, at der kan påhvile søgemaskiner en direkte forpligtelse til at slette oplysninger i links, der krænker den grundlæggende ret til beskyttelse af oplysninger og personers værdighed i bred forstand.

På baggrund af AEPD's afgørelse indbragte Google Spain og Inc. sagen til prøvelse ved Audiencia Nacional, der forelagde en række præjudicielle forespørgsler for Domstolen. De præjudicielle spørgsmål angik den territoriale og materielle anvendelse af direktivet, søgemaskineudbyderens ansvar samt rækkevidden af den registreredes rettigheder.

5.3 Google Spain-sagen set i forhold til direktivet

5.3.1 Territorialt anvendelsesområde

Den aktivitet, Google Spain foretog i Spanien, vedrørte reklame, mens den aktivitet, der var forbundet med indeksering og lagring af personoplysninger skete gennem Google Search, der udbydes og drives af Google Inc med hjemsted i USA. Google Spain udøvede aktiviteter som en selvstændig juridisk person gennem en fast indretning i Spanien og var derfor ifølge Domstolen et datterselskab omfattet af direktivets art. 4, stk. 1, litra a. Efter den bestemmelse kræves det, at behandlingen foretages *som led i aktiviteter*, der foretages af virksomheden, og ikke at behandlingen af personoplysninger *foretages af* selve den berørte virksomhed, jf. præmis 55.

Domstolen fastslog, at der ikke skal meget til, før der er tale om behandling af personoplysninger, der foretages *som led i en virksomheds aktiviteter*. Når en søgemaskineudbyder etablerer en filial eller et datterselskab i en medlemsstat, og den pågældende virksomhed retter sin aktivitet mod indbyggerne i denne medlemsstat, finder direktivets bestemmelser anvendelse for den behandling af personoplysninger, der er uløseligt forbundet med moderselskabets aktiviteter. Domstolen fandt, at reklameaktiviteter

rettet mod indbyggere i en medlemsstat hang uløseligt sammen med søgemaskineudbyderens aktivitet, jf. præmis 56.

Da Google Spains reklameaktiviteter var forbundet til søgemaskineudbyderens øvrige aktiviteter, fandt Domstolen, at det ville krænke direktivets effektive virkning og beskyttelsen af fysiske personers grundlæggende rettigheder at lade behandlingen falde uden for direktivets forpligtelser og garantier, jf. præmis 58.

5.3.2 Behandling

Behandling af personoplysninger defineres i direktivets art. 2, litra b som enhver operation eller række af operationer, med eller uden brug af elektronisk databehandling, som personoplysninger gøres til genstand for. En søgemaskines aktivitet, der består i at finde offentliggjorte oplysninger, indeksere oplysninger lagt på internettet af tredjemand, lagre oplysningerne på servere og endeligt gøre dem tilgængelige for internetbrugerne, udgør behandling af personoplysninger omfattet af direktivet, jf. præmis 27-31 og 41.

Det er ikke kontroversielt, at Domstolen fastslog, at systematisering af offentligt tilgængeligt information skal betragtes som behandling omfattet af direktivet. Domstolen fastslog allerede i 2008 i Satamedia-dommen, at der foreligger en aktivitet, der skal betegnes som behandling af personoplysninger, når oplysninger om personers indkomst systematiseres med henblik på offentliggørelse.⁵¹ Sagen omhandlede personoplysninger, der bl.a. blev behandlet som led i en sms-tjeneste, hvor brugere kunne søge på personnavne og modtage oplysninger om den pågældendes formueforhold.

5.3.3 Registeransvarlig⁵²

En søgemaskineudbyder er ifølge Google ikke registeransvarlig, da udbyderen ikke har kontrol over personoplysninger, der findes på hjemmesider tilhørende tredjemand.⁵³ Formålet med at definere den registeransvarlige er at sikre en effektiv og fuldstændig beskyttelse af de registrerede, og taget den omfattende systematisering, søgemaskiner

⁵¹ C-73/07

⁵² Betegnelsen *registeransvarlig* er direktivets betegnelse for den dataansvarlige

⁵³ C-131/12 præmis 22

foretager, i betragtning, fastslog Domstolen, at udbyderen afgør behandlingens formål og definerer hjælpemidlerne. Google blev derfor anset som registeransvarlig.⁵⁴

5.4 Retten til at blive glemt i henhold til Google Spain

Direktivet indeholder ikke en særskilt ret til at blive glemt, og adgangen til sletning skal derfor udledes af art. 12, litra b, art. 14, stk. 1, litra a samt de grundlæggende principper for behandling af personoplysninger. Bestemmelserne kan ifølge Domstolen forpligte en søgemaskineudbyder til at fjerne henvisninger i resultatlisterne, uafhængigt af om indholdet skal fjernes fra den oprindelige side. Begrundelsen er, at søgemaskiner gør det muligt at få adgang til en detaljeret profil af navngivne personer, som brugere uden indekseringen kun meget vanskeligt ville kunne finde frem til.⁵⁵ Søgemaskiners behandling minder om profilering, hvilket adskiller behandlingen væsentligt fra den, hjemmesideudgiveren foretager. Indgrebet i privatlivets fred er derfor mere omfattende.

Google Spain-sagen berører i hvilket omfang, en person har ret til at få slettet korrekte og lovlige personoplysninger fra en søgemaskines resultatlister. Generaladvokaten, EU-kommissionen og en række medlemsstater gjorde gældende, at sletning kan ske, når behandlingen er i strid med direktivet, eller hvis der foreligger tungtvejende grunde. Domstolen nåede frem til, at behandling af personoplysninger kan blive uforenelig med direktivet i takt med, at de mister relevans. Hvorvidt oplysninger er relevante, skal ifølge Domstolen ses i sammenhæng med den position, den registrerede indtager i samfundet. Er der tale om en fremtrædende karakter, der indgår i samfundsdebatten eksempelvis som politiker eller højtstående embedsmand, er hensynet til vedkommendes privatliv mindre tungtvejende.

5.4.1 Domstolens interesseafvejning af databeskyttelse over for informationsfrihed

Under afgørelsen af Google Spain-sagen måtte Domstolen afveje hensynet til privatliv og databeskyttelse over for hensynet til ytrings- og informationsfrihed. Domstolen tillægger databeskyttelse stor betydning og fremhæver, at direktivet skal fortolkes på en måde, der sikrer en effektiv og fuldstændig beskyttelse af privatlivets fred også i forbindelse med

⁵⁴ C-131/12 præmis 33

⁵⁵ C-131/12 præmis 80

behandling af personoplysninger. Domstolen henviser til formålsbestemmelsen,⁵⁶ og den tyngde, Domstolen giver direktivets beskyttelsesformål, får ifølge Vibeke Borberg afgørende betydning for udfaldet. Direktivet nævner ikke informationsfrihed, og efter direktivets art. 9 pålægges medlemsstaterne kun at vedtage undtagelser fra direktivets bestemmelser for behandling, der udelukkende finder sted i journalistisk, kunstnerisk eller litterært øjemed, og kun for så vidt undtagelsen er nødvendig for at forene retten til privatlivets fred med ytringsfrihed. Lovgiver har i direktivet nedprioriteret hensynet til ytrings- og informationsfriheden, og det er den fordel i hensynsafvejningen, Domstolen ifølge Borberg er loyal over for i Google Spain-dommen.⁵⁷

Generaladvokaten fortolker i sit forslag til afgørelse direktivets art. 12, litra b og art. 14, stk. 1, litra a indskrænkende og afviser en ret til at blive glemt med den begrundelse, at glemselsretten vil tilsidesætte centrale rettigheder som ytrings- og informationsfriheden. Generaladvokaten fremhæver, at der er tale om legitime og lovlige personoplysninger og fraråder, at den konkrete afvejning af de modstående interesser overlades til søgemaskineudbyderen. Bekymringen er, at den løsning vil medføre automatisk fjernelse af alt anfægtet indhold til skade for ytrings- og informationsfriheden, bl.a. fordi søgemaskineudbyderen står over for en potentiel økonomisk sanktion.⁵⁸ Generaladvokaten tillægger ytrings- og informationsfriheden stor betydning, og det kan derfor undre, at Domstolen undlader at henvise til Chartrets art. 11 om ytringsfrihed.

Borberg påpeger, at søgemaskineudbyderens forpligtelser ikke er lig hjemmesideudgiverens. Den skævvridning bygger på et differentieret persondataansvar, der igen understøtter betydningen af direktivets beskyttelsesformål. Et differentieret persondataansvar indebærer, at offentliggørelsen af selve informationen, dvs. den oprindelige artikel, kan være lovlig samtidig med at henvisninger til personoplysningerne er retsstridige, når de optræder på resultatlisten. Domstolen lader formålet og den tilknyttede risiko ved behandlingen være afgørende for det ansvar, den dataansvarlige er underlagt. Det betyder, at søgemaskineudbyderen og hjemmesideudgiveren ikke er underlagt samme betingelser for

⁵⁶ C-131/12 præmis 53

⁵⁷ Borberg 2016 s. 13-14

⁵⁸ Forslag til afgørelse, C-131/12 præmis 133

behandling af personoplysninger, og at hensynet til informationsfriheden vægtes forskelligt alt efter, hvem den dataansvarlige er.⁵⁹ Søgemaskinens behandling af personoplysninger kan skade den registrerede i højere grad, og Domstolen pålægger derfor et strengere ansvar for eksempelvis Google end for aviser. Ifølge Youm og Park er det også værd at bemærke, at der i Google Spain-sagen er tale om to ulige parter, idet Gonzalez fremstår som en uheldig privatperson, der er oppe imod et verdensomspændende selskab. Det giver anledning til spekulation om, hvorvidt Domstolen havde anlagt en anderledes hensynsafvejning, hvis sagen var anlagt af en fremtrædende, offentlig karakter.⁶⁰ Det antages at være tilfældet, da Domstolen netop fremhæver den registreredes rolle i samfundet som afgørende.⁶¹

Det er værd at påpege, at Domstolen kort før Google Spain-sagen afgjorde Digital Rights Ireland. Her underkendte Domstolen logningsdirektivet som følge af en omfattende hensyntagen til retten til databeskyttelse. Domstolen synes at være i færd med at fastlægge en praksis, hvorefter Chartrets art. 7 og 8 tillægges en særlig prioritering. Angående uenigheden mellem Generaladvokaten og Domstolen bemærkes det, at Generaladvokatens forslag til afgørelse blev fremlagt før Domstolens afgørelse af Digital Rights Ireland.

5.4.2 Formodningsreglen

Domstolen underkender Generaladvokatens forslag om at lade informationsfriheden veje tungest og opstiller i stedet den formodningsregel, at databeskyttelse efter direktivets art. 12, litra b og art. 14, stk. 1, litra a går forud for både søgemaskiners økonomiske interesse og for offentlighedens informationsfrihed. Domstolen angiver, at databeskyttelse *generelt vejer tungest og går forud for* søgemaskiners og internetbrugernes interesser.⁶² Den væsentligste undtagelse til formodningsreglen er, hvis den registrerede spiller en rolle i det offentlige liv, der begrundet offentlighedens interesse i at have adgang til personoplysningerne. Modhensynene til databeskyttelse skal dog udgøre *særlige* grunde, og det offentliges interesse skal være *vægtig*.⁶³

⁵⁹ Borberg 2016 s. 12

⁶⁰ Youm og Park 2016 s. 283

⁶¹ C-131/12 præmis 81

⁶² C-131/12 præmis 82 og 97

⁶³ C-131/12 præmis 97

Formodningsreglen skal ses som en reaktion på det indgreb i privatlivsbeskyttelsen, søgemaskiners behandling udgør, da indeksering minder om profilering. Googles behandling minder om den, der var til prøvelse under Digital Rights Ireland kort tid før. Her fandt Domstolen, at hensynet til privatlivsbeskyttelsen er særligt tungtvejende, når behandlingen gør det muligt ud fra tilgængelige oplysninger at danne en sigende profil af den registrerede. Formodningsreglen er med andre ord Domstolens videreudvikling af en praksis, hvorefter hensynet til databeskyttelse øges i situationer, hvor personoplysninger struktureres grænsende til profilering.

Domstolens formodningsregel er kontroversiel, og det særlige hensyn til databeskyttelse afviger fra EMD's praksis, hvor det ikke er muligt at spore en tendens til, at visse rettigheder går forud for andre. EMD har bl.a. behandlet søgemaskiners behandlingsaktiviteter i Times Newspaper Ltd, hvor EMD fastslog, at aktiviteterne er omfattet af informationsfriheden.⁶⁴ Her påpegede EMD, at internetarkiver yder et vigtigt bidrag til at stille oplysninger til rådighed, bl.a. fordi søgemaskiner gratis gør oplysninger let tilgængelige for brugere.⁶⁵ EMD har ligeledes i Von Hannover V Germany nr. (2) fastslået, at ytringsfrihed og privatlivsbeskyttelse er sidestillede rettigheder, der skal respekteres på lige fod.⁶⁶

Domstolen foretager i Google Spain-sagen en afvejning mellem på den ene side Chartrets art. 7 og 8 over for "offentlighedens interesse", men Domstolen henviser ikke til art. 11. Privatlivs- og databeskyttelse opnår derfor en særlig prioriteret stilling, da ytrings- og informationsfriheden ikke inddrages. Som nævnt ovenfor, kan baggrunden for forskellen i EMD og Domstolens praksis skyldes, at anvendelsesområdet for databeskyttelse er forskelligt efter EMRK og Charteret. Der findes dog hverken i Chartret eller EMRK at være belæg for, at nogle grundrettigheder har forrang over for andre, og den forklaring kan derfor ikke lægges til grund her. Formodningsreglen bør derfor ses som konkret begrundet af det begrænsede indgreb i informationsfriheden, som sletning i links er.⁶⁷

⁶⁴ EMD 3002/03 præmis 27

⁶⁵ EMD 3002/03 præmis 45

⁶⁶ App. no. 40660/08 og 60641/08, præmis 106

⁶⁷ Jakobsen og Schaumburg-Müller 2015 s. 181

5.5 Sammenfattende

Trods inddragelsen af den kontroversielle og atypiske formodningsregel, findes afgørelsen af Google Spain-sagen hverken at være forkert eller uden præjudikatværdi. Afgørelsen skal dog læses med de konkrete omstændigheder for øje. Retten til at blive glemt efter direktivets art. 12, litra b og 14, stk. 1, litra a udgør ikke en generel ret til sletning. Domstolen åbner op for muligheden for at lade hensynet til data- og privatlivsbeskyttelse få forrang, når der via en søgemaskine henvises til ikke længere relevante personoplysninger. Indgrebet i ytrings- og informationsfriheden er begrænset, og der gives ikke hjemmel til sletning af personoplysninger på den oprindelige hjemmeside.

Det differentierede persondataansvar, Domstolen anvender, vurderes ligeledes at have præjudikatværdi. Domstolen fokuserer på de konsekvenser, der konkret er forbundet med den specifikke behandling af personoplysninger, og ikke på den oplysning, der fortsat vil være tilgængelig på den oprindelige side.⁶⁸ Med andre ord fokuseres der på den skade, den registrerede potentielt påføres som følge af linket, mens hensynet til informationsfriheden varetages ved, at oplysningen fortsat er tilgængelig for den, der ved egen hjælp kan søge informationen frem. Det fokus stemmer overens med den risikobaserede tilgang, der ses flere steder i GDPR.

5.6 Afvejningen af den registreredes rettigheder i lyset af Google Spain

Google Spain-dommen tager væsentlige skridt for at sikre en ret til at blive glemt. Afviser en søgemaskineudbyder retten til at blive glemt, har den registrerede mulighed for at indbringe forespørgslen for den nationale tilsynsmyndighed. Det er herefter op til datamyndigheden at foretage hensynsafvejningen og i overensstemmelse med national lov beslutte, hvorvidt personoplysninger skal slettes. Både søgemaskinen og den nationale tilsynsmyndighed overlades et skøn, og bl.a. på den baggrund har Artikel 29-gruppen udgivet en vejledning om implementeringen af Google Spain-dommen, der vedrører glemselsretten efter direktivet. Vejledningen indeholder en række kriterier, som bør medtages under håndteringen af anmodninger om sletning fra resultatlistor. Kriterierne er formuleret generelt, og vejledningen findes fortsat at have relevans under fortolkningen af art. 17.

⁶⁸ Borberg 2016 s. 13

Ifølge Artikel 29-gruppen skal der foretages en afvejning af de grundlæggende rettigheder, og udfaldet afhænger af karakteren og følsomheden af de behandlede data samt den interesse, offentligheden måtte have i at tilgå oplysningerne. Særligt interessant i den sammenhæng er, hvilken rolle den registrerede spiller i det offentlige rum, idet fremtrædende offentlige personer ikke nyder samme beskyttelse. Disse personer er kendetegnet ved at have mediedækning, og som eksempler nævnes politikere, højtstående embedsmænd og forretningsfolk.⁶⁹ At visse ytringer bør nyde større beskyttelse end andre, har også Peter Germer advokeret for. Han mener, at beskyttelseshensynet for ytringer af almen eller politisk interesse bør vægtes tungere end beskyttelsen af øvrige ytringer. Han er dermed lig Artikel 29-gruppen fortaler for en differentieret ytringsfrihedsbeskyttelse, hvor det anerkendes, at visse oplysninger er mere grundlæggende for demokratiet end andre.⁷⁰

Artikel 29-gruppens kriterier har en vis lighed med de kriterier, EMD opstillede i Von Hannover V Germany nr. (2) i 2012. For at sikre en legitim afvejning af hensynet mellem ytringsfriheden og retten til privatliv, bør der ifølge EMD tages højde for, hvorvidt informationen bidrager til debat af almen interesse, den pågældende persons fremtræden i det offentlige rum, vedkommendes adfærd forud for offentliggørelsen af billedet, konsekvenser ved offentliggørelsen samt de omstændigheder, hvorunder billedet er taget.⁷¹ Kriterierne minder om Domstolens momenter i Google Spain-sagen, der derfor ikke er overraskende i sig selv. Det kontroversielle ved Google Spain-sagen er den konklusion, at visse rettigheder generelt bør gives forrang.

Artikel 29-gruppen påpeger, at retten til at blive glemt skal fortolkes på en måde, der garanterer den registreredes ret til databeskyttelse og forhindrer, at EU-ret kan omgås. For at opnå en effektiv beskyttelse, er det ikke tilstrækkeligt kun at fjerne oplysningerne fra resultatlister på EU-domæner. Oplysninger, der kan kræves slettet i henhold til Google Spain-dommen, skal også fjernes fra resultatlister på globale domæner.⁷² Udsagnet rejser tvivl om glemselsrettens ekstraterritoriale virkning, idet national lovgivning herefter kan forbyde

⁶⁹ Artikel 29-gruppens vejledning s. 13

⁷⁰ Germer 1973 s. 231 ff.

⁷¹ App. no. 40660/08 og 60641/08 præmis 108-113

⁷² Artikel 29-gruppens vejledning s. 3

indhold på resten af internettet. Hvorvidt EU-lovgivning kan afgøre, hvilke oplysninger brugere uden for EU kan tilgå, behandles nedenfor under afsnit 8.

6. Kommissionens forslag til GDPR art. 17

Retten til at blive glemt blev ved Kommissionens forslag til forordning præsenteret som en væsentlig forbedring af de registreredes rettigheder, og ifølge Kommissionen uddyber og beskriver art. 17 den ret til sletning, der gjaldt efter direktivet. Domstolen var i 2014 med til at løfte sløret for, hvad der skal forstås ved glemselsretten, men selvom Domstolen afgjorde Google Spain sideløbende med det lovforberedende arbejde, er der ingen henvisninger i GDPR. Umiddelbart er det derfor vanskeligt at sige, om sagen har haft indflydelse på udformningen af art. 17, hvorfor de følgende afsnit vil se nærmere på det lovforberedende arbejde med henblik på at spore en eventuel påvirkning.

6.1 Det lovforberedende arbejde

Under Rådets forberedelse af en generel indstilling bød flere medlemsstater Kommissionens forslag om en ret til at blive glemt velkommen,⁷³ mens andre medlemsstater udviste større skepsis.⁷⁴ Denne skepsis var bl.a. udtryk for en bekymring om, at glemselsretten potentielt medfører sletning af mere end ens egne personoplysninger. Også Parlamentet havde sine betænkeligheder ved en ret til at blive glemt. Det blev i Parlamentets forslag til ændringer anført, at retten til at blive glemt vil give den registrerede urealistiske forestillinger om, hvad der reelt er muligt at fjerne fra internettet. Det blev derfor foreslået, at termen "retten til at blive glemt" udgik med den begrundelse, at en ret til at blive glemt er illusorisk.⁷⁵ Det blev desuden fremhævet, at retten til at blive glemt nærmere hører under retten til privatlivsbeskyttelse frem for databeskyttelse, og der var også i Rådet generelt fokus på, at der skal foretages en hensynsafvejning mellem de grundlæggende rettigheder. Kommissionen forsikrede Formandskabet om, at forslaget på ingen måde er ment til at indskrænke ytringsfriheden.⁷⁶ Hvor lovgiver under direktivet havde nedprioriteret hensynet til ytrings- og

⁷³ AT, EE, FR, IE

⁷⁴ DE, DK, ES

⁷⁵ Parlamentets ændringsforslag nr. 1380-1383

⁷⁶ Forberedelse af en generel indstilling kapitel III, s. 36

informationsfriheden,⁷⁷ søges forholdet udlignet med GDPR. Den opfattelse er et vigtigt fortolkningsbidrag til art. 17, stk. 3, litra a, da undtagelser traditionelt fortolkes indskrænkende.

Ordlyden i Kommissionens forslag til GDPR minder i høj grad om, hvad der senere er vedtaget. Ligesom den vedtagne bestemmelse indeholder forslaget bredt formulerede undtagelser til anvendelsesområdet. Lovgiver har fra begyndelsen haft til hensigt at tilgodese modstående hensyn, og begrænsningerne i art. 17, stk. 3 kan derfor ikke siges at være kommet til som politiske kompromiser undervejs. Det er væsentligt at bemærke, at der i det lovforberedende arbejde ikke findes tegn på et ønske om at videreføre Domstolens formodningsregel.

Under Rådets førstebehandling af GDPR anførte Formandskabet, at rettighederne efter art. 17, stk. 1 ikke er absolutte, men skal afvejes i forhold til konkurrerende rettigheder og interesser. Formandskabet påpegede, at retten til at blive glemt kan få betydning for internetbrugeres legitime interesse i at have adgang til oplysninger, hvorfor der skal foretages en rimelig afvejning bl.a. i medfør af Chartrets art. 7 og 8. Formandskabet henviste til, at ytringsfrihed efter Chartrets art. 11 også omfatter frihed til at modtage oplysninger uden indblanding fra en offentlig myndighed.⁷⁸ Den tilgang er ganske anderledes end Domstolens, da Formandskabet betragter de grundlæggende rettigheder som ligestillede. Formandskabets opfattelse er derimod i overensstemmelse med EMD's praksis.

Den registreredes anmodning om sletning i henhold til art. 17 behandles ofte af en privat aktør, såsom en søgemaskineudbyder eller hjemmesideudgiver. Det har betydning for kvaliteten af samfundsdebatten, hvilke oplysninger, der er offentligt tilgængelige. Det er derfor relevant på hvilket grundlag, vurderingen foretages. Flere delegationer henviste under drøftelserne på det tekniske plan til risikoen for, at en dataansvarlig vil lægge for lidt vægt på hensynet til ytringsfriheden og offentlighedens generelle interesse i at kunne tilgå oplysninger. Delegationerne påpegede, at der derfor kan være risiko for, at ytringsfriheden alene vil spille en lille rolle under søgemaskinens beslutningsproces, når en registreret

⁷⁷ Borberg 2016 s. 14

⁷⁸ Orienterende debat i Rådet præmis 4 og 5

anmoder om at blive slettet.⁷⁹ Uanset hvor demokratisk Google og andre søgemaskiner måtte fremstå i sin argumentation, har en søgemaskine ikke til formål at tjene ytringsfriheden. En søgemaskines typiske formål er af kommerciel art, også selvom troværdighed er en vigtig del af at udbyde søgemaskinefunktioner. Det antages, at lovgiver med sin brede formulering af art. 17, stk. 3 forsøger at varetage hensynet til de modstående interesser.

GDPR art. 17, stk. 3 litra a er i høj grad enslydende med det oprindelige forslag, hvorefter lovgiver lægger op til en konkret hensynsafvejning og en begrænsning af glemselsrettens anvendelsesområde. Det synes rimeligt at antage, at lovgiver bevidst har ønsket et smalt anvendelsesområde for art. 17, stk. 1, der primært giver den registrerede ret til at blive glemt i onlinemiljøet, jf. præambel nr. 66. At indsnævre anvendelsesområdet for glemselsretten er desuden overordnet i overensstemmelse med GDPR, da der i art. 23, stk. 1 gives adgang til at indskrænke de rettigheder, som følger af GDPR art. 12-22, herunder hvis indskrænkelsen har til formål at beskytte andres frihedsrettigheder, jf. art. 23, stk. 1, litra i. Respekten for øvrige grundlæggende rettigheder er gennemgående for GDPR.

GDPR art. 17 har undergået både sproglige og indholdsmæssige ændringer fra Kommissionen fremsatte sit forslag og frem til, at bestemmelsen blev vedtaget. Eksempelvis skulle personoplysninger, der kan kræves slettet, slettes *omgående* efter Kommissionens forslag, mens tidsfristen i den vedtagne bestemmelse er forlænget til *uden unødigt forsinkelse*. De vedtagne ændringer synes dog ikke at justere beskyttelsen afgørende, og at glemselsretten nu beskrives som et fupnummer⁸⁰ lader ikke til at være et resultat af politiske kompromisser. Der har ikke været et ønske om at anerkende Domstolens formodningsregel, og ordlyden i art. 17 er i tråd med EMD's praksis.

7. Glemselsretten efter praksis sammenlignet med forordningen

Til trods for, at Domstolen har taget væsentlige skridt mod en ret til at blive glemt, er der visse forskelle mellem glemselsretten efter direktivet og beskyttelsen efter GDPR. Efter praksis kunne personoplysninger kræves fjernet *medmindre* vedkommendes rolle i

⁷⁹ Orienterende debat i Rådet præmis 7

⁸⁰ Blume 2018 s. 52

samfundet talte imod sletning. Præmissen beskytter ikke informationsfriheden tilstrækkeligt, da enhver på et senere tidspunkt kan indtage en rolle i det offentlige liv. GDPR art. 17 er formuleret bredere, og ordlyden regulerer ikke personkredsen. Umiddelbart har offentlige personer derfor også adgang til at få fjernet oplysninger. Lovgiver har imidlertid været opmærksom på muligheden for, at en registreret senere vil få offentlig bevågenhed, og hensynet varetages i art. 17, stk. 3, litra a, der skal ses i sammenhæng med GDPR art. 85. Efter art. 85 er det op til medlemsstaterne at forene databeskyttelse med hensynet til ytrings- og informationsfrihed, og den registreredes rettigheder kan i visse tilfælde fraviges. Personer, der *endnu* ikke spiller en fremtrædende rolle i samfundet, er derfor ikke beskyttet, hvis behandling er begrundet i hensynet til informationsfriheden. Glemselsrettens anvendelsesområde er dermed reelt indskrænket, da hensynet til informationsfriheden kan udstrækkes til også at omfatte fremtidens politikere mv. Hvornår hensynet til informationsfriheden kan begrunde fortsat behandling er op til den dataansvarlige og senere tilsynsmyndigheden at beslutte. Hvilke momenter, der skal lægges vægt på i den vurdering, fremgår dog hverken af præamblen eller art. 85.⁸¹

Det materielle anvendelsesområde for art. 17 fremstår bredere, da bestemmelsen ikke er begrænset til sletning af links, men også omfatter en egentlig sletning, herunder kopier og gengivelser. Domstolen anerkendte med Google Spain-sagen en forpligtelse til at slette links, hvilket besværliggør det for søgeren at finde den oprindelige oplysning. Sletning på resultatlisten afhænger ikke af sletning på selve hjemmesiden, og personoplysningerne er fortsat mulige at tilgå på den oprindelige side. Retten til at blive glemt efter Google Spain-sagen er derfor i højere grad en ret til at blive husket med større besvær.⁸² At anvendelsesområdet for glemselsretten fremstår bredere er dog en sandhed med modifikationer. GDPR art. 17 udgør ikke en hjemmel til generel sletning, og forpligtelsen til at slette selve oplysningen påhviler alene dataansvarlige omfattet af forordningen. Den registrerede risikerer derfor, at oplysningerne fortsat behandles af dataansvarlige, der ikke er underlagt forpligtelser i henhold til GDPR art. 3 om det territoriale anvendelsesområde. Herudover begrænses adgangen til at blive glemt i art. 17, stk. 3, hvor bl.a. hensynet til ytrings- og informationsfriheden varetages gennem betydelige undtagelser til glemselsretten.

⁸¹ Blume, 2016 s. 102

⁸² Blume, Nordisk Tidsskrift s. 74

GDPR art. 17 yder derfor ikke meget beskyttelse ud over den, der allerede følger af GDPR's andre bestemmelser, herunder særligt art. 5 og 21.

En relevant ændring med GDPR er den allerede omtalte underretningspligt. Underretningspligten er motiveret af konsekvenserne ved den digitale kommunikation, og underretning er nødvendig for effektivt at beskytte den registrerede, særligt online.⁸³ Efter Kommissionens forslag havde den dataansvarlige ansvar for tredjemands offentliggørelse af personoplysninger, hvis den dataansvarlige havde godkendt offentliggørelsen. Det ansvar er ikke medtaget i den vedtagne bestemmelses ordlyd. Trods dette udvider art. 17, stk. 2 samlet set beskyttelsen af den registrerede, da den dataansvarlige, der behandler personoplysninger på den oprindelige hjemmeside, forpligtes til at foretage en vurdering i medfør af art. 5, stk. 1, jf. art. 5 stk. 2. Underretningspligten faciliterer dermed en egentlig sletning af oplysningerne, herunder af kopier og gengivelser.

Tilgangen til territorial anvendelse ændres med GDPR, og afgrænsningen for særligt dataansvarlige etableret i tredjelande er relevant som følge af personoplysningers immaterielle karakter. Ifølge Kommissionen vil glemselsretten blive en tom skal, hvis ikke GDPR's regler finder anvendelse, når ikke-europæiske selskaber tilbyder ydelser til forbrugere i EU.⁸⁴ Det gælder, uanset hvor selskabet har en server placeret, og modsat direktivet er det ikke længere afgørende, hvor det materiel, der benyttes, er placeret. Kommissionens tilgang til ekstraterritorialitet demonstrerer en udvikling fra Domstolens fortolkning af EU-rettens anvendelsesområde under Lindqvist-sagen. Her var Domstolen tilbageholdende med at lade direktivet finde generel anvendelse ved behandlinger, der foretages via internettet.⁸⁵

7.1 Afsluttende om glemselsrettens udvikling

Retten til at blive glemt udgør ikke en generel ret til at få slettet personoplysninger, men ordlyden i GDPR art. 17, stk. 1 udvider anvendelsesområdet til materielt at gabe over flere situationer. Undtagelserne i stk. 3 åbner samtidig op for meget brede hensynsafvejninger,

⁸³ Blume 2016 s. 101

⁸⁴ Kommissionens Factsheet vedr. C-131/12

⁸⁵ C-101/01 præmis 69

hvilket kan medføre, at retten til at blive glemt reelt får et snævert anvendelsesområde. Det vil betyde, at beskyttelsen af den registrerede i visse situationer indskrænkes sammenlignet med efter formodningsreglen. Det kan være svært at få øje på et selvstændigt anvendelsesområde for art. 17, der markant vil forbedre beskyttelsen af den registrerede, da de pågældende personoplysninger også foruden art. 17 skulle slettes i henhold til andre bestemmelser i GDPR.

Bevisbyrden for, at personoplysninger skal slettes, er med art. 17 blevet vendt til ulempe for den dataansvarlige. Hvor det under direktivet var op til den registrerede at bevise, at behandlingen ikke var i overensstemmelse med de databeskyttelsesretlige principper, er det nu op til den dataansvarlige at bevise, at personoplysningerne er nødvendige eller relevante og derfor fortsat kan behandles.⁸⁶ I den forbindelse er det værd at nævne, at det øgede bødeniveau formentlig vil få indflydelse på den dataansvarliges vurdering til fordel for den registrerede.

Det fremgår ikke af GDPR, hvorvidt der er tilslutning til Domstolens praksis i Google Spain-sagen. Men da links er omtalt i art. 17, stk. 2, lægges det til grund, at Domstolens generelle retsopfattelse er opretholdt.⁸⁷ Den antagelse stemmer overens med GDPR's ånd, idet et af de primære formål er at sikre fysiske personers grundlæggende rettigheder, herunder retten til privatliv, jf. GDPR art. 1, stk. 2. Der er ingen tilslutning fra lovgiver til den særlige formodningsregel, hvorfor udgangspunktet efter GDPR er, at de grundlæggende rettigheder respekteres på lige fod. Det kan ikke generelt siges, at hverken hensynet til data- og privatlivsbeskyttelsen eller hensynet til ytrings- og informationsfrihed går forud, og den reelle betydning af art. 17 er derfor endnu ikke fastlagt. For at det kan ske, må enten lovgiver eller Domstolen komme med retningslinjer for, hvordan hensynsafvejningen skal foretages.

Selv hvis det viser sig, at fremtidige hensynsafvejninger kun overlader retten til at blive glemt et snævert anvendelsesområde, kan bestemmelsen ikke siges at være overflødig. Der var behov for, at den registreredes rettigheder blev opdateret og tilpasset den digitale tidsalder, og det er positivt for retssikkerheden, at glemselsretten til en vis grad kan udledes af lovens

⁸⁶ Kommissionens Factsheet vedr. C-131/12

⁸⁷ Blume 2016 s. 102

ordlyd fremfor dens principper. En decideret afklaring af art. 17's beskyttelsesområde lader vente på sig, men bestemmelsen tager fat på nogle af de udfordringer, der var forbundet med glemselsretten efter direktivet. Ordlyden og anvendelsesområdet for retten til at blive glemt stemmer desuden overens med GDPR som helhed. GDPR har til formål at give registrerede ret til privatlivsbeskyttelse og kontrol over egne data samtidig med, at hensynet til andre grundlæggende rettigheder respekteres.

Del IV – Territorial anvendelse af retten til at blive glemt

8. Glemselsrettens territoriale rækkevidde

GDPR's territoriale anvendelsesområde er i stort omfang det samme som efter direktivet, dog med visse justeringer af den ekstraterritoriale beskyttelse. Det territoriale anvendelsesområde for dataansvarlige etableret i tredjelande ændres med GDPR art. 3, stk. 2, da det ikke længere er en betingelse, at behandling sker med hjælpemidler placeret inden for EU. Hjælpemidler placeret i EU vil fortsat ofte bevirke, at GDPR finder anvendelse, da der ikke skal meget til, før etableringskravet i art. 3, stk. 1 anses som opfyldt.⁸⁸ Aktiviteter omfattet af direktivets art. 4 vil derfor sandsynligvis også være omfattet af GDPR art. 3, stk. 1, hvorfor praksis afgjort i henhold til direktivet, kan være relevant ved fortolkningen af GDPR art. 3.

Justeringen er begrundet af, at den fysiske placering af midler ikke spiller samme rolle i dag, som den gjorde under direktivets udformning i 1990'erne. GDPR art. 3, stk. 2 tager sit udgangspunkt i virkningsprincippet, og lader EU-retten finde anvendelse på behandlinger, der får virkning for fysiske personer, der opholder sig inden for EU. Udvidelsen af det geografiske anvendelsesområde er nødvendig for at opnå en effektiv beskyttelse af den registreredes rettigheder.

8.1 Google Inc. mod CNIL – Retten til at blive glemt globalt

Usikkerheden om den territoriale udstrækning illustreres i øjeblikket af en sag, der verserer for de franske domstole.⁸⁹ Det franske datatilsyn, CNIL, mener ikke, at Google efterlever retten

⁸⁸ Betænkning nr. 1565 afsnit 2.1.3.2.2

⁸⁹ C-507/17

til at blive glemt i tilstrækkelig grad ved alene at fjerne personoplysninger fra EU-domæner. CNIL har derfor anmodet Google om at fjerne omstridte personoplysninger både fra europæiske sider og fra det globale .com-domæne. Google har valgt at imødekomme CNIL's afgørelse til en vis grad, idet personoplysningerne fortsat er synlige for brugere, der befinder sig uden for EU. CNIL har pålagt Google en bøde på 100.000 euro for ikke at efterleve tilsynets krav. Det fik Google til at indbringe sagen for Frankrigs øverste administrative ret, Conseil d'Etat, der forelagde Domstolen en række præjudicielle spørgsmål om glemselsrettens territoriale rækkevidde.

Afgørelsen mellem CNIL og Google er anlagt på baggrund af direktivet. Afhandlingen vedrører gældende ret, men sagen er medtaget, da afgørelsen vil få betydning for fastlæggelsen af det territoriale anvendelsesområde for art. 17. Ud fra den præjudicielle forespørgsel, er Domstolen nødsaget til at berøre den ekstraterritoriale anvendelse af europæisk databeskyttelsesret generelt.

CNIL anmodede i 2015 Google om at implementere retten til at blive glemt, og Google har som følge af glemselsretten fjernet mere end en million webadresser fra sine resultatlister.⁹⁰ Personoplysningerne fjernes fra det lande-specifikke domæne således, at anmodninger om sletning fra Frankrig får virkning på Google.fr. I 2017 tilføjede Google en geo-placeringssignalfunktion, som kan afgøre, hvorfra en internetbruger anvender søgemaskinen og derefter tilbageholde "fjernede" personoplysninger, hvis brugeren tilgår søgemaskinen fra EU. På den måde påvirkes adgangen til information ikke for brugere, der befinder sig i tredjelande. Glemselsretten får alene virkning inden for GDPR's geografiske område, dog med den ulempe, at informationen reelt ikke er slettet, som art. 17 ellers foreskriver.

Det primære formål med databeskyttelse er ifølge Kommissionen at skabe ensartet beskyttelse på tværs af EU. Retten til at blive glemt vil få betydning for alle søgemaskiner, men grundet Googles dominans på markedet, bliver Google midtpunkt for opmærksomheden i forbindelse med, hvor langt glemselsretten kan strækkes. Conseil d'État har forelagt

⁹⁰ Google Transparency Report

Domstolen en præjudiciel forespørgsel, der angår følgende:⁹¹

- 1) Skal »retten til at få fjernet links« som fastslået i Google Spain-sagen fortolkes således, at en søgemaskineudbyder skal fjerne links fra alle domænenavnene, så de omtvistede links ikke længere kommer frem, uanset hvorfra søgningen foretages på det navn, der søges slettet, herunder uden for det territoriale anvendelsesområde for direktivet?
- 2) Skal »retten til at få fjernet links«, fortolkes således, at en søgemaskineudbyder alene er forpligtet til at fjerne de omtvistede links fra resultaterne af en søgning foretaget på det navn, der ønskes slettet, fra det domænenavn, der svarer til den stat, hvorfra anmodningen antages at komme fra, eller er søgemaskineudbyderen mere generelt forpligtet til at fjerne de pågældende links fra de domænenavne i søgemaskinen, der svarer til de nationale udgaver af denne søgemaskine i alle EU's medlemsstater?
- 3) Skal »retten til at få fjernet links« fortolkes således, at en søgemaskineudbyder, der efterkommer en anmodning om fjernelse af links, er forpligtet til ved hjælp af teknikken »geoblokering« at fjerne de omtvistede resultater af en søgning foretaget på den pågældendes navn fra en IP-adresse, der antages at være lokaliseret i den stat, hvor den person, der har »ret til at få fjernet links«, er bosat, eller er søgemaskineudbyderen mere generelt forpligtet til at fjerne de omtvistede søgeresultater fra en IP-adresse, der antages at være lokaliseret i en hvilken som helst af de medlemsstater, der er omfattet af direktivet uafhængigt af, hvilket domænenavn internetbrugeren anvender?

Det antages, at Domstolen vil besvare spørgsmål 2 således, at retten til at blive glemmt omfatter alle EU-domæner og medfører en generel forpligtelse til at fjerne links. Domstolen har fokus på en effektiv beskyttelse af den registrerede, og det vil gå imod både formålet med det indre marked, GDPR art. 1, stk. 3 samt tidligere praksis, hvis der skabes digitale grænser internt i EU. Hvorvidt søgemaskineudbydere forpligtes til at anvende geoblokering i henhold til spørgsmål 3, afhænger af, hvad Domstolen forstår ved, at databeskyttelse ikke er en absolut

⁹¹ C-507/17

ret. Geoblokering er en belejlig måde at varetage hensynet til modstående rettigheder i praksis, da brugere afskæres fra at omgå retten til at blive glemt ved blot at anvende et globalt søgedomæne. Spørgsmål 1 er det mest kontroversielle, da det angår glemselsrettens territoriale begrænsninger, og et muligt bud på Domstolens svar gives nedenfor.

Afgørelsen forventes at danne præcedens for, hvor langt europæiske datatilsyn kan gå i relation til glemselsretten samt tage stilling til, hvordan internettet både politisk og kommercielt skal reguleres mellem medlemsstaterne. Generaladvokat Maciej Szpunar forventes at komme med sit forslag til afgørelse i midten af december 2018, mens Domstolen ikke forventes at komme med en afgørelse før 2019.

En lignende sag verserer desuden i Sverige, hvor Datainspektionen anklager Google LLC for ikke at overholde retten til at blive glemt på globale domæner. Den svenske forvaltningsdomstol har i første omgang givet Google medhold i, at personoplysninger ikke skal fjernes globalt. Datainspektionen vurderer dog fortsat, at personoplysninger i visse situationer skal fjernes fra søgeresultater, der foretages via et globalt søgedomæne og har derfor anket sagen til højere forvaltningsinstans.⁹²

8.2 Retspolitisk diskussion af sletning fra globale domæner

Globalisering og digitalisering er en udfordring for databeskyttelse, da brugen af internettet kan resultere i, at personoplysninger placeres steder, hvor der ikke findes et sammenligneligt retligt værn mod integritetskrænkelser. Det giver anledning til en vis bekymring, når personoplysninger undergives lovgivning i tredjelande, da det ikke er givet, at databeskyttelse respekteres under den fremmede jurisdiktion.⁹³ Det er derfor afgørende for den registreredes beskyttelse, at GDPR udgør et sikkert retligt fundament, der lever op til nutidens digitale udfordringer.

CNIL mener ikke, at retten til at blive glemt tilgodeses tilstrækkeligt gennem Googles brug af geoblokering. Metoden dækker kun EU og forhindrer ikke, at internetbrugere kan tilgå "slettede" personoplysninger, når der foretages søgninger uden for EU. Er det ikke muligt at

⁹² Datainspektionen 2018

⁹³ Blume 2017 s. 113

håndhæve glemnelsretten effektivt, kan det betyde, at personoplysningerne spredes på tværs af hjemmesider og viderebehandles uden for EU i strid med glemnelsretten. Brugen af geoblokering kompliceres desuden af, at en stigende del af internetbrugere anvender VPN-tjenester. VPN-tjenester skjuler brugerens ip-adresse og gør det muligt at omgå geografiske blokeringer. Ifølge CNIL anvendes VPN-tjenester ikke med det formål at omgå EU-retten, brugen er begrundet af det stigende fokus på online sporing.⁹⁴ VPN-tjenester giver internetbrugere mulighed for at tilgå indhold, som ellers er bestemt til at være utilgængeligt for netop dem, og geoblokering kombineret med VPN-tjenester kan derfor underminere retten til at blive glemt online.

Google anfører, at brugen af geoblokering er udviklet som konsekvens af Google Spain-sagen, og at metoden opfylder kravene efter glemnelsretten. Baggrunden for Googles brug af funktionen er, at indgrebet i de grundlæggende rettigheder begrænses samtidig med, at retten til at blive glemt iagttages. Brug af geoblokering er med andre ord udtryk for en proportionel og praktisk afvejning af de grundlæggende rettigheder. Ifølge Google fanger systemet 99,94 % af søgningerne, og udgør derfor en effektiv beskyttelse, medmindre internetbrugeren bevidst ønsker at omgå glemnelsretten ved hjælp af VPN-tjenester.⁹⁵

World Association of Newspapers and News Publishers tager Googles parti og fremhæver i et brev til Conseil d'État, at nyhedsmedier dagligt får adskillelige forespørgsler fra registrerede, der ønsker at blive glemt. At lade glemnelsretten finde anvendelse på domæner uden for EU vil overlade for meget ansvar til private aktører, der i så fald skal afgøre, hvilken information offentligheden globalt kan få adgang til.⁹⁶ CNIL afviser, at retten til at blive glemt skader ytringsfriheden, da sletning af links fra resultatlister aldrig leder til sletning af selve oplysningen.⁹⁷

Får CNIL medhold i, at en effektiv håndhævelse af retten til at blive glemt indebærer sletning fra globale domæner, øges europæiske datamyndigheders adgang til at kræve links til

⁹⁴ Global Data Review 2018 s. 3

⁹⁵ Global Data Review 2018 s. 2f.

⁹⁶ Brev til Conseil d'État fra WAN-IFRA s. 2

⁹⁷ CNIL 2015

personoplysninger slettet fra resultatlistor universelt. EU-retten vil i så fald kunne påvirke adgangen til information også for brugere, der ikke har tilknytning til EU. Dermed kan ét land forbyde visning af indhold på internettet som helhed, hvis den pågældende stat vurderer, at indholdet er ulovligt. Den fortolkning vil ifølge Google få utilsigtede konsekvenser, da beslutningen om at fjerne oplysninger fra resultatlistor ikke altid vil blive truffet i demokratiske lande som Frankrig. Bekymringen er, at glemselsretten vil blive misbrugt af autoritære regimer til at indskrænke ytringsfriheden.⁹⁸ Under sagen mellem Google og CNIL bakkedes synspunktet op af en række organisationer, herunder WAN-IFRA, der advarer mod, at global sletning kan skade ytringsfriheden og tilskynde autoritære regimer til at kræve, at søgemaskiner ophører med at indekser indhold.⁹⁹ Det er heller ikke ønskværdigt, at søgemaskineudbydere fremover skal respektere andre typer af restriktioner påført af regimer med virkning for EU-borgeres adgang til information. Den tilgang kan i yderste konsekvens betragtes som et opgør med det frie internet, da lovligt offentliggjorte oplysninger fjernes. EU vil få sværere ved at tage afstand fra regimer, der undertrykker lovlige oplysninger på internettet, hvis retten til at blive glemt udvikler sig til en censurering af korrekte oplysninger. Glemselsretten sætter med andre ord forholdet mellem verdensomspændende internetsider og territorial jurisdiktion på spidsen.

Spørgsmålet om sletning af links fra globale domæner medfører potentielt lovvalgskonflikter, da udenlandske virksomheder risikerer at blive underlagt flere landes lovgivninger. Er regelsættene modstående, vil virksomheden være nødsaget til at handle i strid med enten national ret eller EU-lovgivningen. Denne problemstilling er ikke usandsynlig, da glemselsretten ikke er universel men ganske særegen for EU-retten. Ekstraterritorial anvendelse rejser ligeledes en række jurisdiktionsmæssige problemer, og Google har under sagen mod CNIL påpeget, at en global sletning af personoplysninger ikke er i overensstemmelse med territorialprincippet. At lade glemselsretten omfatte sletning fra .com-domæner svarer til at lade én stats retsregler få virkning på tværs af grænser, hvilket kan medføre tilsidesættelse af international ret.

Flere europæiske datatilsyn forsøger at presse Google til at udvide glemselsrettens

⁹⁸ The Wall Street Journal 2017 s. 8

⁹⁹ Global Data Review 2018 s. 4

anvendelsesområde til også at omfatte globale domæner, men det er det franske datatilsyn, der endnu er gået længst i relation til en ekstraterritorial anvendelse. CNIL har fremhævet, at det er Googles eget valg at målrette søgemaskineydelse til europæiske forbrugere, og at Google dermed har valgt at gøre sig til retssubjekt under EU-retten. Det argument understøttes af den targeting approach, der findes i GDPR art. 3.

At spørgsmålet om det juridiske ansvar kompliceres med internettet, var også kendt før GDPR. Frankrig har tidligere været involveret i en kontroversiel sag om jurisdiktion på internettet, da franske domstole i 2000 pålagde Yahoo! at forhindre franske indbyggere i at købe nazi-effekter på Yahoos auktioner.¹⁰⁰ Kendelsen blev efterfølgende underkendt af en amerikansk domstol, der ikke mente at Yahoo! som hjemmehørende i Californien var underlagt fransk ret. Mens sagen verserede, blev muligheden for at blokere de franske brugere undersøgt, og det ses i flere sager, at domstolene anerkender geoblokering som en løsning på jurisdiktionsspørgsmålet.¹⁰¹ Geoblokering er tilsyneladende en teknologi, der kommer til at spille en afgørende rolle i relation til håndhævelsen af databeskyttelsesret, da geoblokering kan skabe kunstige grænser på internettet. Ifølge Svantesson er den aktuelle udfordring, at virksomheder, der opererer på internettet, typisk allerede gør brug af geoblokering, mens lovgiver endnu ikke har taget teknologien til sig.¹⁰²

8.3 Ekstraterritorial databeskyttelse

EU's lovgivning om databeskyttelse beskrives som den mest indflydelsesrige dataret i verden, og de europæiske standarder for beskyttelse af retten til egne personoplysninger smitter af på andre landes regelsæt. Set med europæiske øjne, er der fordele ved denne dataimperialisme, da GDPR potentielt kan udgøre den globale standard for databeskyttelse. Direktivets art. 4 er desuden en af de første bestemmelser, der beskæftiger sig konkret med at fastlægge hvilken dataret, der finder anvendelse, når flere jurisdiktioner konflikter.¹⁰³

For lovvalg angående spredning af personoplysninger på internettet er særligt deliktsværnetinget relevant, da der sjældent er et kontraktforhold mellem den registrerede og

¹⁰⁰ LICRA og UEFJ v. Yahoo! Inc

¹⁰¹ Svantesson 2013 s. 177

¹⁰² Svantesson 2013 s. 173

¹⁰³ Svantesson 2013 s. 89

den dataansvarlige. Ved behandling af personoplysninger, kan der være tale om distancedelikt, hvor behandlingen foretages i ét land, mens virkningen indtræder i et andet. Ved behandling af personoplysninger uden for kontrakt er det derfor ikke alene skadesstedet, men også virkningsstedet, der er relevant ved lovvalg. Lovvalg inden for offentligretten har nær tilknytning til jurisdiktionskompetencen. Hvorvidt europæiske datatilsyn og domstole kan håndhæve GDPR ekstraterritorialt afhænger derfor af, hvorvidt europæiske myndigheder har jurisdiktion. Det er jurisdiktion inden for offentligretten, der i dette afsnit behandles.

I GDPR reguleres det territoriale anvendelsesområde i art. 3, og lovgiver har med bestemmelsen forsøgt at afværge en del af den tvivl vedrørende ekstraterritorial anvendelse, som direktivets art. 4 foranledigede. Kendetegnende for databeskyttelsesretten i EU er, at lovgiver har til hensigt at bringe udbydere af internettjenester under EU-rettens anvendelsesområde, så snart udbyderne retter sine ydelser mod fysiske personer i EU.¹⁰⁴

En stats jurisdiktion er absolut inden for eget territorium i henhold til princippet om objektiv territorialitet. Med andre ord har en stat kompetence til at vedtage love gældende for sit eget område, herunder for de fysiske og juridiske personer, der befinder sig inden for statens grænser, også selvom disse ikke er statsborgere eller etableret i staten. Princippet om grænserne for objektiv territorialitet er til prøvelse under sagen mellem CNIL og Google, idet CNIL forsøger at udstrække anvendelsesområdet til også at omfatte søgetjenester uden for EU, uden at der foreligger tilladelse eller aftale herom. Ekstraterritorial håndhævelse af EU-ret kræver hjemmel, og under folkeretten præsenteres en række principper, der giver stater kompetence til at lovgive og foretage retshåndhævelse. Af disse kan særligt tre principper med relevans for ekstraterritorial anvendelse af databeskyttelsesret fremhæves: *Princippet om objektiv territorialitet, princippet om passiv personelhøjhed og effektdoktrinen.*

I tilfælde, hvor handlingens udførelse er afgørende for jurisdiktionen, finder princippet om objektiv territorialitet anvendelse. Det er tilfældet i direktivets art. 4, hvorefter det er afgørende, hvorvidt den registeransvarlige er etableret eller anvender midler placeret i en medlemsstat. Princippet er svært at anvende i forbindelse med nutidens databeskyttelse, hvor

¹⁰⁴ Svantesson 2013 s. 107

meget behandling foregår digitalt, og den fysiske placering af eksempelvis servere kun har ringe betydning.

Effektdoktrinen giver en stat kompetence til at lovgive om forhold uden for territoriet, hvis et forhold har en effekt eller virkning inden for den pågældende stats territorium. Under effektdoktrinen tillægges det ikke betydning, *hvor* forholdet er begået, eller *hvem* udøveren af handlingen er. GDPR art. 3, stk. 2 er et eksempel på effektdoktrinens anvendelse, idet overvågning af borgere i EU udløser beskyttelse. Anlægger Domstolen en tilgang i overensstemmelse med effektdoktrinen under afgørelsen af sagen mellem CNIL og Google, vil det første præjudicielle spørgsmål skulle besvares bekræftende. Det vil sige, at retten til at få fjernet links som fastslået i Google Spain-sagen skal fortolkes således, at en søgemaskineudbyder skal fjerne links fra alle domænenavnene, så de omtvistede links ikke kommer frem, uanset hvorfra søgningen foretages, herunder uden for det territoriale anvendelsesområde for direktivet. Kun universel fjernelse kan effektivt hindre den krænkende effekt, den registrerede ellers udsættes for.

Princippet om passiv personelhøjhed tildeler en stat jurisdiktion, når en statsborger udsættes for en forbrydelse. Princippet om passiv personelhøjhed finder ligesom effektdoktrinen anvendelse uanset, hvor forholdet er begået og uafhængigt af gerningsmandens statsborgerskab. Dette princip vil ligeledes føre til et bekræftende svar på det første præjudicielle spørgsmål. Princippet om passiv personelhøjhed udvider en stats jurisdiktion i stort omfang, og princippet har mødt en del kritik. Ifølge Svantesson har princippet om passiv personelhøjhed trods kritikken traditionelt været anvendt i fransk ret og anerkendes også i stigende grad internationalt.¹⁰⁵ Svantesson hævder, at der er sket en bevægelse i EU-retten, hvor lovgiver har rykket sig fra princippet om objektiv territorialitet til i højere grad at anerkende princippet om passiv personelhøjhed. Bevægelsen er ikke nødvendigvis tilsigtet, men princippet om passiv personelhøjhed gør det muligt at lade databeskyttelse strække sig ud over EU's grænser.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Svantesson 2013 s. 140-141

¹⁰⁶ Svantesson 2013 s. 142

Retten til at blive glemt kan i henhold til folkeretten fortolkes sådan, at personoplysninger kan kræves fjernet fra søgemaskiners resultatlisters på globale domæner, hvis det er den eneste mulighed for at yde en effektiv beskyttelse. At lade retten til at blive glemt finde anvendelse uden for EU's grænser er altså ikke folkeretsstridigt, men medlemsstaterne vil kun have ringe kompetence til at håndhæve glemselsretten effektivt over for søgemaskineudbydere etableret i tredjelande.

8.4 Sammenfatning vedrørende global sletning

Hvorvidt handlinger finder sted i EU eller har deres virkning inden for EU, er generelt afgørende for, om EU-retten finder anvendelse. Det princip sættes på spidsen i den digitale tidsalder, hvor internettet er grænseoverskridende på en måde, som EU-retten ikke traditionelt har beskæftiget sig med. Hvis glemselsretten kan anvendes ekstraterritorialt med den konsekvens, at links fjernes fra resultatlisters på globale domæner, vil EU-retten få betydning for ikke-europæiske borgers adgang til information. Det rejser en række politiske spørgsmål, da ikke alle lande anerkender en ret til at blive glemt på internettet, herunder USA. Amerikanske registrerede har ikke ret at blive glemt, bl.a. fordi the First Amendment beskytter ytringsfriheden og i høj grad fortolkes således, at alle former for censur af korrekte og ikke-private personoplysninger forbydes.¹⁰⁷

Både direktivet og GDPR har til formål at sikre beskyttelsen af fysiske personers grundlæggende rettigheder, herunder navnlig retten til databeskyttelse, jf. både direktivets og GDPR art. 1. For at sikre, at beskyttelsen er effektiv, er det nødvendigt, at databeskyttelsesretten i visse situationer finder anvendelse ud over EU's grænser. Det er efter GDPR behandlingens virkninger, der er afgørende for funktionsområdet, og hjemlen i GDPR art. 3, stk. 2 er bredt formuleret. Det er som nævnt fortsat uafklaret, hvorvidt bestemmelsen er i overensstemmelse med de almindelige principper i international ret, men en domstol i en medlemsstat skal indtil videre lægge GDPR til grund også ved ekstraterritoriale spørgsmål.¹⁰⁸

En ekstraterritorial fortolkning af glemselsretten vil ikke effektivt beskytte den registrerede, medmindre de nationale datatilsyn eller Databeskyttelsesrådet har mulighed for at føre tilsyn

¹⁰⁷ Dvs. oplysninger der ikke relaterer sig til en persons økonomiske situation eller helbred

¹⁰⁸ Blume 2016 s. 55

med, at behandlingsreglerne rent faktisk overholdes samt sanktionere eventuelle brud i tredjelande. De Hert og Czerniawski fremhæver, at de problemer, der måtte opstå ift. håndhævelse kan løses gennem samarbejde mellem medlemsstater og tredjelande i form af internationale aftaler og adfærdskodekser. Glemselsrettens gennemslagskraft afhænger derfor for fremtiden af, dels hvorvidt de europæiske datatilsyn vil betragte formålsbestemmelsen og dens krav om effektiv beskyttelse som hjemmelsgrundlag for ekstraterritorial anvendelse, dels en international anerkendelse af behovet for databeskyttelse. Databeskyttelse må baseres på internationalt samarbejde, og De Hert og Czerniawski forventer, at netop spørgsmålet om jurisdiktion kommer til at præge databeskyttelsesdebatten de kommende år.¹⁰⁹

Kommissionen har advaret mod en bred fortolkning af retten til at blive glemt, da det vil udvide GDPR's geografiske anvendelsesområde i en grad, der ikke var tilsigtet.¹¹⁰ Alligevel antages det, at Domstolen vil besvare det første præjudicielle spørgsmål bekræftende, da Domstolen med sin seneste praksis, herunder Google Spain-sagen, har demonstreret villighed til at varetage en effektiv og fuldstændig beskyttelse af personoplysninger. Med andre ord formodes Domstolen at give CNIL medhold i, at retten til at få fjernet links indebærer, at en søgemaskineudbyder skal foretage fjernelse af links fra alle domænenavne. På den måde varetages den reelle beskyttelse af Unionens borgere, da de omtvistede links ikke vil fremgå af resultatlisten, uanset hvorfra søgningen foretages på det navn, der søges slettet. Det oprindelige indhold vil fortsat være tilgængeligt, og hensynet til søgemaskinens brugere i tredjelande varetages gennem et begrænset indgreb i informationsfriheden. Den antagelse stemmer overens med Domstolens praksis efter Digital Rights Ireland og Google Spain-sagen, hvor Domstolen prioriterer retten til databeskyttelse. Ifølge Domstolens praksis er det desuden en skærpende omstændighed, at personoplysninger behandles som led i en søgemaskines indeksering på en måde, der minder om profilering.

¹⁰⁹ De Hert og Czerniawski 2016 s. 242

¹¹⁰ The Wall Street Journal 2018

Del V – Perspektivering

9. Retten til at blive glemt over for ytringsfriheden – hvad nu?

Der var i tiden op til GDPR enighed om, at der var behov for en persondataretsreform, bl.a. fordi direktivet blev udfærdiget før internettets reelle gennembrud, og før databeskyttelse for alvor blev anerkendt som en grundlæggende rettighed. Peter Blume beskriver personoplysninger som nutidens olie, og adgangen til at anvende personoplysninger er afgørende for markedets effektivitet.¹¹¹ Netop fordi personoplysninger er eftertragtede, er behovet for en effektiv beskyttelse øget. Behovet for en ret til at blive glemt er ingen undtagelse, og det har en vis signalværdi, at glemselsretten nu er formuleret i en selvstændig bestemmelse og ikke skal udledes af behandlingsprincipper og praksis.

Lovgiver har med GDPR art. 17, stk. 3, litra a lagt op til en glemselsret, der rummer hensynet til ytrings- og informationsfriheden i højere grad, end det er tilfældet efter praksis. Selvom anvendelsesområdet er smallere, end Domstolen med formodningsreglen lagde op til, betyder det ikke, at praksis skal kastes ud med badevandet. Finlands højeste forvaltningsdomstol har netop truffet en afgørelse om retten til at blive glemt, der ligger på linje med Domstolens praksis.¹¹² Sagen omhandler, hvorvidt retten til privatliv skal vægtes højere end offentlighedens informationsret i et tilfælde, hvor en mand var dømt for mord. Finlands højeste forvaltningsdomstol vurderede trods forbrydelsens alvor, at hensynet til databeskyttelse var mest tungtvejende med den følge, at Google var forpligtet til at fjerne personoplysninger fra sin resultatliste. Domstolen lagde bl.a. vægt på, at søgemaskinen gjorde det muligt at finde frem til oplysninger også uden, at den registreredes fulde navn var nødvendigt. Sletning fra en resultatliste udgør ifølge den finske domstol ikke en begrænsning af grundlæggende rettigheder. Også den britiske High Court har taget stilling til hvilke omstændigheder, der begrunder en ret til at blive glemt. Ifølge High Court skal der i afvejningen mellem de grundlæggende rettigheder tages højde for, hvorvidt den registrerede har en fremtrædende rolle i samfundet, om vedkommende var mindreårig, om oplysningerne er korrekte, relevante eller følsomme, samt om de vedrører den registreredes arbejdsliv eller

¹¹¹ Blume 2016 s. 16

¹¹² HFD:2018:112

udtrykker en personlig mening eller verificerede oplysninger. Herudover er det relevant, hvorvidt oplysningerne påfører den registrerede uforholdsmæssig ulempe, samt hvilket formål, offentliggørelsen oprindeligt varetog, herunder om offentliggørelsen havde et journalistisk formål.¹¹³ Ligesom den finske sag afgøres sagen fra High Court på baggrund af direktivet, og begge domme er begrænset til søgemaskiners behandling af personoplysninger. At ny retspraksis ligger på linje med Domstolens afgørelse fra 2014 illustrerer, at praksis stadig er relevant, og at databeskyttelse også på nationalt plan betragtes som et tungtvejende hensyn. Begge afgørelser er i tråd med Artikel 29-gruppens vejledende kriterier, der derfor også fortsat udgør et relevant fortolkningsbidrag til glemselsretten.¹¹⁴

Google Spain-sagen har i høj grad bidraget til en global diskussion af retten til at blive glemt, samt hvorvidt glemselsretten kan strækkes ud over EU's grænser. Domstolen havde hverken tidligere praksis eller retningslinjer fra lovgiver at læne sig op ad, men valgte at lade hensynsafvejningen falde ud til fordel for databeskyttelse. Det resultat udgjorde et paradigmeskifte. Særligt Domstolens formodningsregel er et af de første afgørende trin i fastlæggelsen af glemselsretten, da Domstolen udtrykte et kompromisløst syn på den registreredes ret til databeskyttelse.¹¹⁵ Ligeså vigtig er lovgivers manglende henvisning til formodningsreglen under det lovforberedende arbejde til GDPR. Tavsheden bør tages som præjudikat for, at afvejningen altid er konkret, og at ingen af de nævnte grundlæggende rettigheder generelt kan siges at have forrang. Fremtidige sager, der skal afgøres på baggrund af art. 17, forventes derfor i højere grad at skulle tage stilling til hensynet til ytrings- og informationsfrihed.

Ifølge Christopher Kuner er Domstolen ved at skabe en "super-ret", der har forrang i forholdet til andre rettigheder. Kuner advarer mod, at Domstolen i sin iver efter at beskytte personoplysninger, herunder oplysninger der behandles uden for EU, overser, at retten til databeskyttelse ikke er en absolut rettighed, men en rettighed der skal afbalanceres over for øvrige hensyn. Han påpeger, at EU-databeskyttelsesret må pålægges grænser og ikke uden

¹¹³ NT1 & NT2 v Google LLC præmis 136-169

¹¹⁴ Artikel 29-gruppens vejledning kriterium 7

¹¹⁵ Youm og Park 2016 s. 289

videre bør finde anvendelse globalt.¹¹⁶ Han er dermed ikke tilhænger af den udvikling af fortolkningen af EU-rettens anvendelsesområde, der er sket siden Lindqvist-sagen.

Da Domstolens formodningsregel ikke er udtryk for gældende ret, bliver spørgsmålet, hvordan afvejningen fremover skal foretages. Det korrekte svar, at hver situation er en konkret vurdering, yder ikke meget hjælp, ligesom praksis endnu ikke siger nok om retten til at blive glemt. En vis vejledning kan dog findes i retspraksis, herunder i Tele 2-dommen, der vedrører opbevaring af teledata set i lyset af retten til privatliv, databeskyttelse og ytrings- og informationsfrihed. Ligesom internetbrugere ved hjælp af søgemaskiners indeksering kan få adgang til en detaljeret profil af fysiske personer, giver store mængder teledata mulighed for at danne sig et ganske sigende overblik over den person, hvis oplysninger opbevares.¹¹⁷ Beskyttelseshensynene er sammenlignelige, hvorfor Domstolens fortolkning af forholdet mellem Chartrets art. 7, 8 og 11 i Tele 2-dommen er relevant. Ifølge Tele 2-dommen er hensynet til databeskyttelse tungtvejende, når det kommer til personoplysninger, der opbevares i omfattende databaser, der giver mulighed for at give en detaljeret beskrivelse af den registrerede.¹¹⁸ Dommen kan tages til indtægt for, at når retten til at blive glemt skal afvejes over for informations- og ytringsfriheden, er det et moment, hvorvidt den registrerede ønsker sine personoplysninger fjernet fra en omfangsrig database såsom Google, der giver mulighed for profilering af vedkommende. Den antagelse underbygges af, at GDPR art. 21, stk. 1 netop fremhæver profilering som en behandlingsform, der kan begrunde indsigelse. Tele 2-dommen viser desuden, at hensynet til databeskyttelse ikke altid står over for hensynet til ytringsfrihed, men at de grundlæggende rettigheder også supplerer hinanden. Behandling af personoplysninger og den forbundne overvågning påvirker privatlivsretten og derfor også den registreredes incitament til at ytre sig. For at værne om ytringsfriheden, skal der sikres rum til privatlivet, og indgreb i beskyttelsen af personoplysninger skal ifølge Tele 2-dommen derfor være strengt nødvendige.¹¹⁹

¹¹⁶ Kuner 2014 s. 13

¹¹⁷ C-203/15 særligt præmis 99

¹¹⁸ Pedersen, Udsen og Jakobsen 2018 s. 170

¹¹⁹ C-203/15 præmis 101 sammenholdt med 107

Retten til at blive glemt beskyldes for at være vildledende i teorien og uigennemførlig i praksis.¹²⁰ Dækningsområdet er endnu ikke endeligt fastlagt, men meget tyder på, at glemselsretten vil blive afgørende for særligt søgemaskiners udbud af tjenesteydelser – det illustreres bl.a. af de mange sletningsanmodninger, Google modtager.¹²¹ Det er en udfordring for forståelsen af retten til at blive glemt, at det ofte vil være Google, der skal behandle anmodninger. Situationen er i dag den, at en privat aktør bliver databeskyttelsesautoritet på bekostning af en åben vurdering og afgørelse ved domstolene.

10. Konklusion

Det har en vis signalværdi, at beskyttelsen af behandling af personoplysninger nu reguleres som forordning og ikke længere i direktivform, ligesom det fremstår som en forbedring, at glemselsretten nu er en rettighed fremfor et princip.

I forhold til det materielle beskyttelsesområde udledte Domstolen i Google Spain-sagen en ret til at få henvisninger til lovligt offentliggjorte personoplysninger slettet fra en søgemaskines resultatliste, hvis behandlingen ikke længere er i overensstemmelse med de grundlæggende principper. Med art. 17, stk. 1 får glemselsretten et bredere materielt område, idet sletning ikke er begrænset til afindeksering af links men også omfatter kopier og gengivelser. Herudover tager bestemmelsens ordlyd ikke hensyn til, hvem den registrerede er, dvs. om vedkommende er politiker eller på anden vis fremtrædende i samfundet. Retten til at blive glemt finder anvendelse for alle typer af registrerede, hvis et af de i art. 17, stk. 1, litra a-f nævnte tilfælde gør sig gældende, forudsat at stk. 3 ikke er relevant. Overordnet omfattes disse situationer dog allerede af andre bestemmelser i GDPR, og art. 17 indeholder derfor hovedsageligt en præcisering af andre rettigheder og principper samt en ret for den registrerede til at anmode om sletning. GDPR art. 17 forventes at blive særligt relevant i onlinemiljøet, mens bestemmelsen kun giver ringe mulighed for at blive glemt i den offentlige sektor.

¹²⁰ UK Parliament 2014 præmis 62

¹²¹ Google Transparency Report

Med art. 17 indføres ikke en generel ret til sletning, da glemselsretten begrænses betydeligt med undtagelserne i stk. 3. Særligt relevant for afhandlingen er litra a, hvorefter sletning ikke kan kræves, hvis behandling er nødvendig for at udøve retten til ytrings- og informationsfrihed. Hvilken betydning stk. 3 får for beskyttelsen af den registrerede vil blive fastlagt i praksis, men lovgiver lægger op til væsentlige begrænsninger i de tilfælde, hvor hensynet til ytrings- og informationsfriheden samt den offentlige forvaltnings dokumentationspligt er til stede. Retten til at blive glemt er ikke udformet som en absolut ret og skal ses i sammenhæng med sin funktion i samfundet.

Lovgiver anerkender, at den teknologiske udvikling på udvalgte områder nødvendiggør en stærk databeskyttelsesramme. Erkendelsen imødekommes bl.a. gennem den fremhævede ret til at gøre indsigelse mod profilering i art. 21, stk. 1 og en øget mulighed for at blive glemt i onlinemiljøet gennem underretningspligten i art. 17, stk. 2. Gennem søgemaskiners indeksering er personoplysninger blevet lettere at tilgå uanset deres alder og relevans, og glemselsretten er ment som et modsvar til risikoen for at blive forfulgt uretmæssigt af sin fortid.

Det territoriale anvendelsesområde kompliceres af digitaliseringen. Indeksering giver brugere af søgemaskiner mulighed for at tilgå en struktureret oversigt over personoplysninger om fysiske personer, og behandlingen, der minder om profilering, begrundet et særligt beskyttelseshensyn. Der er derfor kommet fokus på muligheden for en effektiv persondatabeskyttelse også ekstraterritorialt, og GDPR øger muligheden for at håndhæve persondataretten ud over EU's grænser. Europæiske datatilsyn ses gå i rette med Google og kræver sletning på globale domæner; et krav der for alvor sætter hensynsafvejningen mellem databeskyttelse og informations- og ytringsfriheden på prøve. Der er hjemmel i folkerettens principper til at effektuere en sletning af personoplysninger på globale domæner, og Domstolen forventes at give CNIL medhold i, at retten til at få fjernet links fortolkes således, at en søgemaskineudbyder skal fjerne links fra alle universelle domænenavne. Den forventning bygger på Domstolens seneste praksis, hvor hensynet til databeskyttelse er tungtvejende sammenlignet med øvrige rettigheder. Trods en ekstraterritorial fortolkning, vil der kun være ringe mulighed for at håndhæve glemselsretten effektivt i tredjelande. Brug af geoblokering forventes derfor at kunne udgøre en løsning på

problemstillingen fremover, da teknologien giver mulighed for at skabe kunstige, digitale grænser.

Under det lovforberedende arbejde konstaterede lovgiver, at glemselsretten balancerer på grænsen mellem retten til privatlivsbeskyttelse og censurering af korrekte oplysninger. Det er derfor afgørende for informationsfriheden, hvem der foretager vurderingen om sletning – og efter hvilke retningslinjer. Det er derfor også problematisk, at afvejningen i øjeblikket foretages som en lukket procedure af private søgemaskineudbydere, og lovgiver har med art. 17, stk. 3, litra a forsøgt at styrke informationsfrihedens lod i vægtskålen. Den brede undtagelsesbestemmelse er formentlig en modreaktion på den praksis, som Domstolen er ved at skabe, hvor databeskyttelse tilnærmelsesvist ophøjes til en "super-ret." Domstolens prioritering af rettigheder er tydeligst illustreret under Google Spain-sagen, hvor formodningsreglen er skabt. Til trods for at dommen er afsagt samtidig med det lovforberedende arbejde til GDPR, refererer lovgiver ikke til formodningsreglen, der søges tiet ihjel. Lovgiver har med art. 17, stk. 1 og stk. 3, litra a ønsket balance mellem retten til at blive glemt og muligheden for at tilgå information og ytre sig.

Den fremtidige hensynsafvejning mellem retten til at blive glemt over for ytrings- og informationsfriheden skal afgøres konkret, men der mangler generelle retningslinjer for vurderingen. Tidligere praksis fra Domstolen er relevant at inddrage, men lovgiver lægger sig i højere grad op ad EMD's praksis, der sidestiller de grundlæggende rettigheder. Det klare udgangspunkt for den fremtidige afvejning mellem art. 17, stk. 1 og 3, litra a er, at der ikke er tale om absolutte rettigheder, men at der skal foretages en konkret hensynsafvejning. Samtidigt er det muligt at spore en tendens til, at hensynet til databeskyttelse vægtes højere, når behandlingen foretages af en søgemaskine, forudsat at behandlingen giver adgang til en struktureret oversigt over personoplysninger, der minder om profilering.

Afsluttende kan det konkluderes, at art. 17 stk. 1 materielt favner bredere end glemselsretten statueret i praksis, og at den online beskyttelse forbedres med underretningspligten. Hvorvidt glemselsretten udhules af undtagelserne i stk. 3 må tiden vise, men modsat lovgiver lægger Domstolen ikke op til en snæver fortolkning af glemselsrettens anvendelsesområde. Når det kommer til søgemaskiners indeksering, forventes Domstolen at betragte den registreredes

effektive databeskyttelse som et tungtvejende hensyn, der skal varetages både i EU og ekstraterritorialt. Den tilgang bakkes i øjeblikket op af både nationale domstole og datatilsyn.

Glemselsretten beskyldes for at være et fupnummer, vildledende i teorien og uigennemførlig i praksis. Var hensigten med bestemmelsen at skabe en generel ret til sletning, er kritikken berettiget. Lovgiver synes imidlertid netop at have haft til formål at skabe en bestemmelse, der kan varetage beskyttelsen af den registrerede i onlinemiljøet og samtidig tilgodese hensynet til modstående interesser på andre områder.

10.1 Afsluttende bemærkninger

Udover hvad der her er blevet behandlet, kunne det være interessant at foretage en udførlig analyse af, hvilke oplysninger, søgemaskineudbyderen reelt skal slette og hvorfra. Overvejelsen tager sit udgangspunkt i, hvorvidt art. 17 forpligter hjemmesideudbyderen til alene at fjerne oplysninger fra resultatlisten, eller om GDPR stiller krav om, at der også sker sletning fra søgemaskinens indeks. Det havde endvidere været interessant dybdegående at undersøge rækkevidden af art. 17 i den offentlige sektor, herunder forholdet mellem glemselsretten og notatpligten i henhold til offentlighedsloven. Ovenstående har ikke været muligt grundet anslagsbegrænsninger.

11. Litteraturliste

11.1 Lovgivning

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. (EMRK)

Direktiv nr. 95/46 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger. (Direktivet)

Europarådets Konvention om beskyttelse af det enkelte menneske i forbindelse med automatisk databehandling. (Konvention 108)

Forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse). (GDPR)

Lov nr. 439 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger. (PDL)

Lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven). (DBL)

11.2 Forarbejder

Betænkning nr. 1565 om databeskyttelsesforordningen del 1 – bind 1 og 2. (Betænkning nr. 1565)

Europa-Kommissionens Forslag til Europa-Parlamentet og Rådets Forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (generel forordning om databeskyttelse), 2012/0011 (COD). (Forslag til GDPR)

Europa-Parlamentet. Amendments on the proposal for GDPR, C7-0025/2012-2012/0011(COD) (Parlamentets ændringsforslag)

Fra Formandskabet til De Faste Repræsentanternes Komité, Forberedelse af en generel indstilling, kapitel III – Den registreredes rettigheder, 2012/0011 (COD). (Forberedelse af en generel indstilling)

Fra Formandskabet til Rådet, Retten til at blive glemt og Google-dommen, orienterende debat, 2012/0011 (COD). (Orienterende debat i Rådet)

L68 Forslag til databeskyttelsesloven. (Forslag til DBL)

11.3 Retspraksis

De forenede sager Digital Rights Ireland og Seitlinger m.fl, C-293/12 og C-594/12.

Google Inc. mod CNIL, Nr. 399922, 29.07.2017, forelagt EU-Domstolen C-507/17.

Google Inc. mod Dataombudsmannen, HFD:2018:112.

Google Spain SL og Google Inc. mod Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) og Mario Costeja González, C-131/12.

Google Spain SL og Google Inc. mod Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) og Mario Costeja González, Forslag til afgørelse, C-131/12.

LICRA og UEFJ v. Yahoo! Inc, County Court of Paris, 20.11.2000.

NT1 & NT2 v Google LLC, 13.04.2018.

Patrick Breyer mod Bundesrepublik Deutschland, C-582/14.

Straffesagen mod Bodil Lindqvist, C-101/01.

Tele 2 Sverige AB mod Post- och telestyrelsen, C-203/15.

Tietosuojavaltuutettu mod Satakunnan Markkinapörssi Oy og Satamedia Oy, C-73/07.

Times Newspaper Ltd v. mod Storbritanien, EMD 3002/03.

Von Hannover V Germany nr. (1), app. no. 59320/00.

Von Hannover V Germany nr. (2), app. no. 40660/08 og 60641/08.

11.4 Bøger

Blume, Peter. Den nye persondataret, persondataforordningen. 2016, 1. Udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Blume 2016)

Blume, Peter. Den nye persondatarets aktører. 2018, 1 udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Blume 2018)

Blume, Peter. Juridisk Metodelære. 2009, 5. udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Blume 2009)

Blume, Peter. Persondataretlige grundfigurer, strejftog i den nye persondataret. 2017, 1. Udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Blume 2017)

Germer, Peter. Ytringsfrihedens væsen. 1973, 1, udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Germer 1973)

Hansen, L. Lone og Werlauff, Erik. Den juridiske metode – en introduktion. 2013, 1. Udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Hansen og Werlauff 2013)

Munk-Hansen, Carsten. Retsvidenskabsteori. 2014, 1. Udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Munk-Hansen 2014)

Svantesson, Dan Jerker B. Extraterritoriality in Data Privacy Law. 2013, 1. Udgave. Ex Tuto Publishing A/S. (Svantesson 2013)

Udsen, Henrik. De informationsretlige grundsætninger: Studier i informationsretten. 2009, 1. Udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Udsen 2009)

11.5 Artikler

Andersen, Mads Bryde. Hvornår er privatlivet beskyttelsesværdigt? Ret, informatik og samfund, Festskrift til Peter Blume. 2010. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (Andersen 2010)

Blume, Peter. Overvågning, Kan Persondataretten gøre nytte? Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling, årg. 3, nr. 2/3, 2014 (Blume, Nordisk Tidsskrift)

Borberg, Vibeke. Hovedhensynene bag EU-Domstolens afgørelse i Google Spain-sagen. 2016. (Borberg 2016)

CNIL. Right to delisting: Google informal appeal rejected. Nyhed den 21.09.2015. (CNIL 2015)

Datainspektionen. Datainspektionen överklagar Google-dom. Nyhed den 30.05.2018. (Datainspektionen 2018)

De Hert, Paul og Czerniawski, Michal. Expanding the European data protection scope beyond territory. International Data Privacy Law, 2016, Vol. 6, No. 3. (De Hert og Czerniawski 2016)

Docksey, Christopher. Four fundamental rights: finding the balance. International Data Privacy Law, 2016, Vol. 6, No. 3. (Docksey 2016)

Fenger, Niels. Forarbejders retskildeværdi i EU-retten. U.2014B.293. (Fenger 2014)

Jakobsen, Søren Sandfeld og Schaumburg-Müller, Sten. Retten til at blive glemt – og forholdet til medierne og informationsfriheden. Juristen nr. 5, 2015. (Jakobsen og Schaumburg-Müller 2015)

Kostov, Nick og Schechner, Sam. EU Court to Rule on 'Right to Be Forgotten' Outside Europe. The Wall Street Journal. 19.07.2017. (The Wall Street Journal 2017)

Kuner, Christopher. The data retention judgment, the Irish Facebook case, and the future of EU data transfer regulation. 19.06.2014. (Kuner 2014)

Pedersen, Anja Møller, Udsen, Henrik. Jakobsen og Søren Sandfeld. Data Retention in Europe – the Tele 2 case and beyond. International Data Privacy Law. 2018 (Pedersen, Udsen og Jakobsen 2018)

Schechner, Sam. EU Opposes France on Global 'Right to Be Forgotten'. 11.09.2018. The Wall Street Journal (The Wall Street Journal 2018)

WAN-IFRA. Requête n° 399922, Société Google Inc. / Commission nationale de l'informatique et des libertés. 27.10.2016. (Brev til Conseil d'État fra WAN-IFRA)

Webb, Tom. Google and CNIL clash on global right to be forgotten. Global Data Review. 11.09.2018. (Global Data Review 2018)

Youm, Kyo Ho og Park, Ahran. The "Right to Be Forgotten" in European Union Law: Data Protection Balanced with Free Speech? Journalism & Mass Communication Quarterly. 2016. (Youm og Park 2016)

11.6 Vejledninger og rapporter

Artikel 29-gruppen. WP225, Retningslinjer for implementeringen af Google Spain-sagen, C-131/12. (Artikel 29-gruppens vejledning)

Europa-Kommissionen. Factsheet on the "Right to be Forgotten" ruling (C-131/12). (Kommissionens Factsheet vedr. C-131/12)

Google Transparency Report om Fjernelse af søgninger under Europæisk Lov om Beskyttelse af Personlige oplysninger (Google Transparency Report)

UK Parliament, European Union Committee. Second Report. EU Data Protection law: A right to be forgotten? 23.07.2014 (UK Parliament 2014)

